

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ungdomsstraff och vissa därtill hörande lagar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att en lag om ungdomsstraff stiftas. Med lagen tas i bruk en ny straffrättslig påföljd, ungdomsstraff. Den kunde användas som straff för brott som begåtts av någon som inte fyllt 18 år då böter inte är en tillräckligt sträng påföljd på grund av brottets svårhet och det inte finns vägande skäl som kräver att ett ovillkorligt fängelsestraff döms ut. Ungdomsstraffet är således avsett att tillämpas på brott, för vilka för närvarande utdöms villkorligt fängelsestraff.

Ungdomsstraffet döms ut som ungdomstjänst. Ungdomstjänsten är en form av samhällstjänst som skall lämpa sig för 15—17-åringar. Till ungdomstjänst kan dömas i minst 10 och högst 60 timmar. Den som dömts till ungdomsstraff står dessutom under övervakning under en viss tid som bestämts av domstolen, minst tre månader och högst ett år.

Kriminalvårdsföreningen skall svara för verkställigheten av ungdomsstraff.

Det föreslås dessutom att stadgandena om övervakning i lagen om unga förbrytare upphävs. Införandet av ungdomsstraff som ny straffart föranleder också vissa ändringar i strafflagen, lagen om straffregister och i lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel.

Det föreslås att stadgandena om förvandlingsstraff för böter ändras så att ett bötesstraff för ett brott som begåtts av den som är under 18 år förvandlas till fängelse endast om det finns vägande skäl. Propositionen innehåller också förslag till ändring av stadgandena om åtals- och domseftergift så att medling mellan gärningsmannen och målsägaren särskilt i lagen skall nämnas som en grund för åtals- och domseftergift.

Lagarna föreslås träda i kraft ungefär inom ett år efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	3. Ikraftträdande	18
1. Inledning	3	LAGFÖRSLAGEN	19
2. Nuläge	3	1. Lag om ungdomsstraff	19
2.1. Lagstiftning och praxis	3	2. Lag om ändring av 15 a § förordningen om införande av strafflagen	21
2.2. Lagstiftningen i de nordiska länderna	4	3. Lag om ändring av 2 och 3 kap. strafflagen ..	21
2.3. Bedömning av nuläget	5	4. Lag om upphävande av vissa stadganden i lagen om unga förbrytare	22
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen ..	6	5. Lag om ändring av 2 och 10 § straffregisterlagen ..	22
3.1. Ungdomsstraff	6	6. Lag om ändring av 8 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel	23
3.2. Förvandlingsstraff för böter	6	BILAGA 1	24
3.3. Förlikning	6	Parallelltexter	24
4. Propositionens verkningar	7	2. Lag om ändring av 15 a § förordningen om införande av strafflagen	24
5. Beredningen av propositionen	7	3. Lag om ändring av 2 och 3 kap. strafflagen ..	25
DETALJMOTIVERING	8	4. Lag om upphävande av vissa stadganden i lagen om unga förbrytare	27
1. Lagförslagen	8	5. Lag om ändring av 2 och 10 § straffregisterlagen	29
1.1. Lag om ungdomsstraff	8	6. Lag om ändring av 8 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel	30
1.2. Förordningen om införande av strafflagen	15	BILAGA 2	31
1.3. Strafflagen	16	Förordning om ungdomsstraff	31
2 kap. Om straffen	16		
3 kap. Om grunder som utesluta eller minska gärnings straffbarhet	17		
1.4. Lag om upphävande av vissa stadganden i lagen om unga förbrytare	17		
1.5. Straffregisterlagen	18		
1.6. Lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel	18		
2. Närmare stadganden och bestämmelser	18		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Andelen personer som är under 21 år av alla som år 1992 var misstänkta för brott var 20 %. Ungefär hälften av dem var 15—17-åringar. Flera av de brott som unga begår har samband med fritiden eller stadganden som gäller åldersgränser. Vanliga brott bland unga är även stölder, olovliga brukanden och skadegörelser.

Den allmänna principen inom kriminalpolitiken har varit den att de unga i allmänhet döms till lindrigare straff, då en stor del av brottsligheten bland dem närmast beror på oförstånd eller tanklöshet. Ett strängt straff kan även äventyra den ungas sociala utveckling. Framför allt bör man försöka förhindra att unga kommer i fängelse, eftersom det har kunnat konstateras att det har en skadlig inverkan på den unga personens utveckling. Ändamålsenligast för unga förbrytare är sådana påföljder som verkställs i frihet. Avsikten med denna proposition är att utveckla dylika påföljder.

Ovan nämnda synpunkter är speciellt viktiga, då gärningsmannen hör till den yngsta gruppen personer med ett straffrättsligt ansvar dvs. till åldersgruppen 15—17 år. För gärningsmän som hör till denna åldersgrupp har det också i andra länder ofta införts speciella påföljder.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

I den nuvarande lagstiftningen finns vissa stadganden som gäller gärningsmän som inte har fyllt 18 år. Enligt 3 kap. 2 § strafflagen som fanns med redan i den ursprungliga lagtexten skall för brott, som begåtts av en person som inte fyllt 18 år, dömas enligt en lindrigare straffskala. Åtalseftergift för ett brott som begåtts av en person som inte har fyllt 18 år är möjlig enligt 15 § 2 mom. förordningen om införande av strafflagen (301/90), om brottet inte kan förutses medföra ett strängare straff än böter eller fängelse i högst sex månader och gärningen snarare kan anses ha berott på oförstånd eller förhastande än på likgiltighet för förbud och påbud i lag. På motsvarande sätt får domstolen enligt 3 kap. 5 § 4 mom. i

strafflagen (302/90) lämna ett brott som har begåtts av den som inte har fyllt 18 år obestraftat, om gärningen snarare kan anses ha berott på oförstånd eller förhastande än på likgiltighet för förbud och påbud i lag. Enligt 1 § 2 mom. lagen om villkorligt straff (992/89) får en person som begått ett brott innan han fyllt 18 år inte dömas till ovillkorligt fängelsestraff, om det inte finns vägande skäl.

Enligt 7 § lagen om unga förbrytare (262/40) är ett villkorligt straff möjligt för unga förbrytare, med vilka avses 15—20-åringar, även i sådana fall där ett tidigare straff utgör ett hinder för att kunna döma den som fyllt 21 år till ett villkorligt straff. Enligt 8 § i lagen skall en villkorligt dömd ung förbrytare stå under övervakning, om inte domstolen annorlunda förordnat. I lagen finns även vissa andra stadganden som gäller unga förbrytare.

Enligt 1991 års statistik dömdes 15—17-åringar till 7570 straff i ordinarie rättegång. Av dessa var 5443 bötesstraff, 1732 villkorliga fängelsestraff och 395 ovillkorliga fängelsestraff. Domstolen lämnade gärningen obestraftad med stöd av 3 kap. 5 § 4 mom. strafflagen i 832 fall. Mindre än hälften av dem som dömts till villkorligt fängelsestraff förordnades att stå under övervakning. Förvandlingsstraff för böter avtjänades år 1993 i fängelserna av sammanlagt 80 personer som begått ett brott innan de fyllt 18 år.

Brott som begåtts av unga kan även leda till åtgärder med stöd av barnskyddslagen (683/83). Socialnämnden skall enligt lagen vidta stödåtgärder inom den öppna vården om barnet eller den unga personen genom sitt beteende äventyrar sin hälsa eller utveckling. Om barnet igen allvarligt äventyrar sin hälsa eller utveckling genom brottslig gärning som inte kan anses obetydlig, är socialnämnden skyldig att omhändertaga barnet och ordna barnets vård utom hemmet, såvida stödåtgärder inom den öppna vården inte är ändamålsenliga eller möjliga och såvida vården utom hemmet bedöms motsvara barnets bästa.

Medling av brott är inte reglerad i gällande lagstiftning. Försöksverksamhet med medling påbörjades år 1983 i Finland. År 1993 var över 100 kommuner och över 2 000 frivilliga med i denna verksamhet. På grund av medlingens delvis inofficiella natur är statistikuppgifterna inte exakta. Enligt en grov bedömning var

åtminstone 2 000—3 000 fall föremål för medling år 1992. Huvudsakligen är det fråga om mindre egendomsbrott som skadegörelser, snatterier och stölder samt lindriga misshandelsbrott.

Systemet med medling grundar sig på frivillig arbetskraft. Fastän huvuddelen av all medling är organiserad så att den hör under socialnämnderna, finns det ingen fast riksomfattande organisation för systemet. Bristen på en fast riksomfattande organisation och lagstiftning står visserligen i överensstämmelse med vissa av tankegångarna bakom medling. Medling har ofta erbjudits uttryckligen som ett alternativ till det officiella i lag reglerade kontrollsystemet som leds av myndigheterna.

Det är problematiskt att styra medlingsverksamheten genom lagstiftning just på grund av verksamhetens inofficiella karaktär. Å ena sidan har medlingen ett klart samband med det straffrättsliga systemet genom stadgandena om åtgärdseftergift. Enligt stadganden som förnyades år 1991 kan gärningsmannens handlande för att avstyra eller avlägsna verkningarna av brottet beaktas som en sådan omständighet, som talar för åtals- eller domseftergift. I motiven till lagen konstateras att fastän lagstiftningen inte direkt känner till systemet med medling, kan deltagande i medling vara ett typiskt exempel på en sådan situation som här avses.

2.2. Lagstiftningen i de nordiska länderna

Om de ungas straffrättsliga ställning

De ungas straffrättsliga ställning varierar i hög grad i olika länder. Redan åldersgränserna för när någon anses tillräknelig är olika i Europa. I vissa länder behandlas brott som begåtts av unga i speciella ungdomsdomstolar och de påföljder som används för unga kan i hög grad avvika från de som används för vuxna. Eftersom det i denna proposition inte föreslås en total revidering av det påföljdssystem som gäller unga, utan det huvudsakligen är fråga om införande av ungdomsstraff, har jämförelsen med lagstiftningen i de övriga nordiska länderna begränsats till att endast gälla de påföljder, som till sin stränghet motsvarar det föreslagna ungdomsstraffet. Det redogörs närmast för de påföljder, som befinner sig mellan böter och ovillkorligt fängelsestraff.

Sverige

Det finns två olika påföljdstyper i svensk lagstiftning som motsvarar villkorligt straff i Finland, nämligen villkorlig dom och skyddstillsyn. Villkorlig dom döms ut för en prøvotid på två år och den kombineras i allmänhet med ett ovillkorligt bötesstraff. Om den dömd bryter mot de skyldigheter som bestämts i domen, kan den villkorliga domen på yrkan av åklagaren förvandlas till ett annat straff.

Skyddstillsyn döms ut för en prøvotid på tre år. Den dömd står under övervakning under det första året av denna prøvotid. Speciella villkor kan fogas till detta straff, och det kan under vissa förutsättningar även kombineras med ett bötesstraff eller ett fängelsestraff på högst tre månader. Vid villkorsbrott kan övervakningstiden förlängas och ett annat straff kan även i allvarliga fall bestämmas i stället för skyddstillsyn.

I samband med skyddstillsyn kan en person som missbrukar rusmedel och som är i behov av vård även förordnas i s.k. kontraktsvård. Denna påföljd används som ett alternativ till ovillkorligt fängelsestraff.

I Sverige bedriver man som bäst försöksverksamhet med samhällstjänst som alternativ till fängelse. Även den har kopplats ihop med skyddstillsyn i form av ett speciellt förordnande som fogas därtill.

I praktiken är villkorlig dom och skyddstillsyn mera sällsynta påföljder för 15—17-åringar än en tredje påföljd som svensk rätt känner till, nämligen överlämnande till särskild vård. En gärningsman under 21 år kan genom ett beslut av domstol förordnas i vård inom socialtjänsten. Vårdformerna motsvarar i hög grad de åtgärder som är stadgade i barnskyddslagen i Finland såsom familjevård och anstaltsvård. I jämförelse med systemet i Finland är skillnaden den, att det i Sverige är domstolen som fattar beslutet och förordnar personen i vård och inte socialmyndigheterna.

I ett kommittébetänkande som publicerades år 1993 (SOU 1993:35) föreslås, att påföljden överlämnande till särskild vård skall slopas. Likaså föreslås, att det införs en ny påföljdstyp för unga, särskild tillsyn, ett straff som skall verkställas i en speciell anstalt, i minst sex månader och högst två år. Påföljden skulle komma i stället för de ovillkorliga fängelsestraff, som för närvarande döms ut åt unga med undantag av straff över två år.

Norge

I lagstiftningen i Norge finns inte speciella påföljder för unga. Unga behandlas dock inte på samma sätt som vuxna, utan man förhåller sig lindrigare till brott som begås av dem.

Enligt straffprocesslagen i Norge kan åklagaren låta bli att väcka åtal för brott, vilket används i stor utsträckning när det gäller unga. Förutom denna typ av åtalseftergift, som påminner om motsvarande åtgärd i Finland, känner lagen i Norge även till villkorlig åtal-seftergift. Som villkor för åtalseftergift används speciellt skadestånd, men även t.ex. övervakning kan komma i fråga som villkor.

Enligt den nuvarande lagstiftningen i Norge kan åklagaren även besluta om åtalseftergift för brott som begåtts av person under 18 år och överföra saken till socialmyndigheterna för behandling. I detta fall är det i sista hand socialmyndigheterna som beslutar om de åtgärder som skall vidtas mot den unga personen. Enligt förslaget till reform av allmänna delen i strafflagen i Norge (NOU 1992:23) skall denna möjlighet slopas och ersättas med ett system där det i större utsträckning blir möjligt att använda villkorlig åtalseftergift.

Villkorlig dom i Norge kan betyda antingen uppskov med verkställigheten av straff, såsom i Finland, eller uppskov med bestämmandet av straff. Den först nämnda är i praktiken klart vanligare. Lagen förbjuder inte att personer under 18 år döms till ovillkorligt fängelsestraff, men detta är i praktiken mycket sällsynt. Övervakning kan användas som villkor för straff, men detta sker i praktiken endast i samband med en tiondedel av alla villkorliga domar. Även andra villkor kan ställas: lagen nämner bl.a. möjligheten att bestämma vistelseort, förbud mot att använda alkohol eller droger, avvänjningsvård och psykiatrisk vård, men domstolen har även möjlighet att använda andra villkor som den finner vara ändamåls-enliga.

Danmark

Lagstiftningen i Danmark är mycket lika den i Norge. Åtalseftergift används i allmänhet vid mindre brott, och enligt rättegångslagen kan åtalseftergift användas villkorligt vid alla brott om gärningsmannen är under 18 år. Övervakning eller andra ändamålsenliga villkor kan

fogas till åtalseftergiften. Förteckningen över villkor som kan användas liknar den som finns i Norge.

Även villkorlig dom förekommer i Danmark både som uppskov för bestämmande av straff och som uppskov för straffverkställigheten. De villkor som kan fogas till domen är desamma som i fråga om villkorlig åtalseftergift. I praktiken har gärningsmannens ålder ofta utgjort grund för den villkorliga domen, så till vida att det straff som följer vid återfall efter villkorliga åtalseftergifter ofta just är villkorlig dom.

2.3. Bedömning av nuläget

Fastän en person som inte fyllt 18 år enligt lagen kan dömas till ovillkorligt fängelsestraff endast på grund av vägande skäl, har domstolarna i relativt många fall funnit att det finns sådana skäl. Problemet är antagligen det, att det vid allvarigare brott inte finns något alternativ till fängelsestraff som kunde anses som tillräckligt. Då ett ovillkorligt fängelsestraff är uppenbart skadligt för unga personer, är det skäl att ytterligare minska utdömandet av sådana straff.

Ett problem med det nuvarande påföljdssystemet för unga har ansetts vara bristen på alternativ. Villkorligt fängelsestraff är det enda straffet som verkställs i frihet, och det är förknippat med vissa problem. Även om en till villkorligt fängelsestraff dömd ung person ställs under övervakning, visar straffet inte tillräckligt tydligt för honom, att han är tvungen att avtjäna ett konkret straff och inte bara blir föremål för ett obestämt och avlägset hot. Det villkorliga fängelsestraffet har också den negativa följden, att de villkorliga fängelsestraffen ofta hopar sig, och kan leda till ett långt straff i anstalt på grund av nya brott som begåtts under prövotiden. Trots dessa olägenheter är det villkorliga straffet dock i många fall ett ändamålsenligt och fungerande straff.

Samhällstjänst som i försökssyfte används som ett alternativ till fängelsestraff kan i allmänhet inte tillämpas på unga, eftersom samhällstjänst enligt lagen endast kan användas i stället för ett ovillkorligt fängelsestraff. Eftersom ett ovillkorligt fängelsestraff endast i undantagsfall kan komma i fråga när det gäller personer som inte har fyllt 18 år, begränsar detta möjligheterna att döma till samhälls-

tjänst. Dessutom skulle en oavlönad tjänstgöring i flera månader under veckoslut eller i övrigt under fritiden i de flesta fall bli för tung för personer som inte fyllt 18 år och i allmänhet inte lyckas.

Böter för personer under 18 år förvandlas enligt nu gällande lag till fängelse på samma grunder som för vuxna, fastän utdömandet av ett ovillkorligt fängelsestraff för personer i denna ålder förutsätter att det finns vägande skäl. Det är inte konsekvent att en person som låtit bli att betala sina böter av denna anledning på lättare grunder kan hamna i fängelse än en person som begått ett brott som leder till ett fängelsestraff.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Ungdomsstraff

Syftet med propositionen är att utveckla påföljdssystemet för dem som inte har fyllt 18 år så, att det skulle finnas möjlighet att använda en ändamålsenlig påföljd som passar för personer i denna ålder. I detta syfte föreslås att det stadgas en lag om ungdomsstraff. Ungdomsstraff är en ny påföljd som är avsedd för personer som inte fyllt 18 år, och som skall kunna användas då bötesstraffet inte är en tillräckligt sträng påföljd med hänsyn till brottets svårhet. Ungdomsstraff är således inte avsett för fall, där bötesstraff eller åtgärdseftergift för närvarande kommer i fråga utan är avsett att ersätta en del av de villkorliga fängelsestraffen. I vissa fall lämpar det sig också som alternativ till nuvarande ovillkorliga fängelsestraff.

Ungdomsstraffet skall dömas ut som ungdomstjänst, som är en form av samhällstjänst som skall passa för personer under 18 år, dvs. i allmänhet oavlönat arbete. I undantagsfall kunde ungdomstjänsten även vara någon annan form av verksamhet såsom deltagande i kurser. Då tjänstgöringens innehåll planeras skall den unga personens egna önskemål och anlag beaktas. Genom tjänstgöringen försöker man skapa kontakter mellan den unga personen och hans närmiljö och få honom att delta i olika aktiviteter avsedda för jämnåriga.

Det detaljerade innehållet i ungdomsstraffet fastställs i varje fall skilt för sig genom en

verkställighetsplan. Eftersom ungdomsstraffet är avsett för personer som begått ett brott som minderåriga och det oftast verkställs före personens 18-års dag, är det viktigt att beakta den unga personens förhållanden då man planerar straffets innehåll. Vid fastställandet av innehållet i straffet är det särskilt viktigt att Kriminalvårdsföreningen och socialnämnden samarbetar.

Med hjälp av ungdomsstraffet försöker man också i mån av möjlighet främja den unga personens anpassning i samhället. Av denna orsak är det ändamålsenligt, att den som dömts till ungdomsstraff även står under övervakning. Som övervakningstid föreslås minst tre månader och högst ett år enligt domstolens förordnande. Till övervakare försöker man få en person, som den unga personen redan tidigare har ett positivt förhållande till. Avsikten med övervakningen är även att stöda den unga personen i hans livssituation och lära honom använda samhällets tjänster.

3.2. Förvandlingsstraff för böter

Det föreslås att möjligheterna att bestämma ett förvandlingsstraff för böter för ett brott som begåtts av en person under 18 år begränsas. Eftersom det krävs vägande skäl för att döma den som begått ett brott innan han fyllt 18 år till ovillkorligt fängelse, är det följdriktigt att kräva samma sak även då ett förvandlingsstraff för böter utsätts. Ett sådant vägande skäl kunde framför allt föreligga då en ung person som har betalningsförmåga klart tredskar med betalningen av böterna.

Den föreslagna ändringen gäller endast brott som begås av personer under 18 år. Förvandlingsstraff för böter kommer i sin helhet att utredas i ett senare skede i samband med revideringen av strafflagen.

3.3. Medling

I samband med att medlingsverksamheten blir mera omfattande blir de myndigheter som tillämnar lagen allt oftare tvungna att ställa sig frågan, vilken betydelse medlingen skall ges vid tillämpningen av strafflagstiftningen. Bristen på en egentlig lagstiftning om medling orsakar förvirring. Detta faktum kan även äventyra enhetligheten i tillämpningspraxis. För att råda

bot på denna olägenhet föreslås att det intas ett speciellt stadgande om medling i stadgandena om åtals- och domseftergift. Enligt förslaget skall medling särskilt nämnas som en omständighet som kan leda till åtgärdseftergift på skälighetsgrund. Ändringen innebär att man i lagtexten intar ett omnämnande som redan ingår i förarbetena till den nuvarande lagen. Samtidigt är avsikten att betona medlingens betydelse som en grund för åtgärdseftergift.

Genom denna reform vill man inte ingripa i den nuvarande grundstrukturen i stadgandena om åtgärdseftergift. Lagens utgångspunkt att det alltid är beroende av prövning när domstolen beslutar om avstående från åtgärder med stöd av de grunder som nämns i lagen — och aldrig självklart och automatiskt — skall bevaras som den är. När medlingens betydelse som grund för att avstå från åtgärder betonas, måste man samtidigt kunna garantera att man i medlingsprocessen respekterar samma rättsskyddsvärden, som hela straffrättsskipningen bygger på. Det är alltså motiverat att kräva att medlingen skall vara helt frivillig samt bygga på riktig information om brottet, parternas rättigheter och innehållet i rättsordningen. Medlarnas opartiskhet och sakkunskap bör också garanteras. Ätminstone tillsvidare är det de instanser som organiserar medlingen som skall svara för att dessa omständigheterna är för handen. Medlingens betydelse som grund för åtgärdseftergift kommer i fortsättningen att i stor utsträckning bero på i hur hög grad man lyckas trygga kraven på rättsskydd även inom medlingsprocessen.

4. Propositionens verkningar

Det är svårt att uppskatta det exakta antalet ungdomsstraff som kommer att dömas ut. De som kommer att dömas till ungdomsstraff finns bland dem som för närvarande får villkorliga och i vissa fall även ovillkorliga fängelsestraff. Enligt statistiken finns det drygt två tusen sådana fall per år. Uppskattningsvis en tredjedel av dem skulle dömas till ungdomsstraff. Detta innebär under tusen ungdomsstraff per år.

Med dessa siffror som utgångspunkt kan man uppskatta kostnaderna för verkställigheten av ungdomsstraff. Kostnaderna för verkställigheten av påföljden, utgifterna för förvaltningen inberäknade, erläggs av statsmedel.

Kommunerna är naturligtvis skyldiga att sörja för barnets eller den unga personens övriga utkomst och omvårdnad. Kostnadsförslaget har uppgjorts utgående från de erfarenheter som man har av samhällstjänst, enligt vilka priset för en utförd tjänstgöringstimme är 170—175 mk ifall verkställigheten av tjänsten omfattar hela landet. Under de första åren torde kostnaderna för ungdomstjänsten vara större och uppgå till 200—220 mk per timme.

Kostnaderna för övervakningen kan uppskattas till 37—40 mk per dag. Uppskattningen grundar sig på kostnaderna av övervakningen av unga personer som dömts till villkorligt straff i de fall där övervakningen varit intensiv.

Tjänstgöringstiden kan uppskattas att i medeltal vara 30 timmar, och övervakningstiden i medeltal sju månader. I detta fall kan kostnaderna för ungdomstjänsten uppskattas vara ungefär 6 000 mk och kostnaderna för övervakningen 8 400 mk, dvs. kostnaderna för verkställigheten av ett straff kan sammanlagt beräknas vara ungefär 14 000 mk. Kostnaderna för hela systemet skulle i framtiden vara under 12 miljoner mk, förutsatt att den uppskattning som ovan gjorts om antalet straff stämmer.

Det föreslås att man upphör med den nuvarande övervakningen av unga som dömts till villkorligt straff. Denna övervakning beräknas ha kostat över 13 miljoner mark i året, vilket beror på att den har gällt även 18—20-åringar och att övervakningstiderna varit klart längre än de övervakningstider som föreslås för ungdomsstraff. Kostnaderna för det föreslagna systemet är således mindre än vad kostnaderna för övervakning av villkorligt dömda unga är för närvarande.

I och med att övervakningen av unga personer som dömts till villkorligt straff slopas, frigörs resurser inom Kriminalvårdsförbundet, som kan användas för verkställigheten av ungdomsstraffet så att det inte blir nödvändigt att anställa ny personal.

Kostnaderna påverkas inte av om medling genom ett särskilt omnämnande i lagen upptas som en grund för åtgärdseftergift.

5. Beredningen av propositionen

Arbetsgruppen för påföljder i frihet inom strafflagsprojektet, som bereder totalrevideringen av strafflagen, har uppgjort ett förslag till ungdomsstraff, som med vissa ändringar

godkändes av projektets ledningsgrupp och som överlämnades till justitieministeriet i augusti 1993.

Utlåtanden om förslaget gavs av 26 myndigheter och organisationer. Ett sammandrag av utlåtandena har uppgjorts i form av en stencil. I utlåtandena ansågs det allmänt att det är nödvändigt att utveckla nya alternativa påföljder för unga. Förslaget om att införa ungdomsstraff i påföljdssystemet fick också allmänt stöd. Olika uppfattningar framfördes däremot om dess användningsområde och innehåll.

Förslaget till lag om ungdomsstraff har på basis av strafflagsprojektets förslag och utlåtandena utarbetats i justitieministeriet. Eftersom det föreslagna straffets möjligheter att

fungera i praktiken ifrågasattes i utlåtandena, har man i denna proposition kommit till att åtminstone till en början ta ungdomsstraffet i bruk i relativt begränsad omfattning. I motsats till strafflagsprojektets förslag föreslås inte övervakning som en självständig påföljd vid sidan av ungdomstjänsten, och det föreslås inte heller att ungdomsstraff tas i bruk som tillägg till ett villkorligt fängelsestraff.

Regleringen av medlingsverksamheten har diskuterats i strafflagsprojektets ledningsgrupp. I saken har dessutom särskilt hörts justitiekanslersämbetet och Suomen Sovittelun Tuki ry. P.g.a. ändringens tekniska natur har förslaget till denna del inte sänts på någon mera omfattande remiss.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om ungdomsstraff

1 §. *Föresättningarna för ungdomsstraff.* Enligt paragrafens 1 mom. kan den dömas till ungdomsstraff som vid gärningstidpunkten fyllt 15 men inte 18 år. För den föreslagna 18 års åldersgränsen talar för det första, att det är ändamålsenligt att den nya påföljden tillämpas på en sådan åldersgrupp, inom vilken man sannolikt kan uppnå de bästa resultaten. Kriminaliteten bland personer under 18 år präglas ofta av att man söker tillfällig spänning och aktivitet i tillvaron, medan brottsligheten bland äldre kan ha fortgått längre och vara mera planmässig. I totalreformen av strafflagen kommer det att föreslås att strafflagen skall innehålla flera andra specialstadganden för personer som tillhör denna åldersgrupp, vilket även talar för att placera åldersgränsen för ungdomsstraff vid 18 år. Dessa stadganden gäller bl.a. straffmätningen och valet av påföljd, åtgärdseftergift samt förundersökning och tvångsmedel. Också den nuvarande myndighetsåldern med 18 år som gräns är ett faktum som man inte heller kan låta bli att beakta då åldersgränsen fastställs. Idag uppfattar en person som fyllt 18 år sig i allmänhet som vuxen. Åldersgränsen motsvarar barnskyddslagens gräns.

Fastän åldersgränsen skulle vara 18 år, kan ungdomsstraffet i många fall dömas ut och verkställas sedan gärningsmannen fyllt 18 år. Det här beror på att finsk lagstiftning bygger på den principen att det avgörande är gärningsmannens ålder vid brottets begående och inte då domen avkunnas. Eftersom ungdomsstraffet även innebär en förpliktelse att stå under övervakning i högst ett år, kan verkställigheten av straffet till denna del i vissa fall fortgå ännu efter att den dömde fyllt 20 år, och om domen överklagas ännu längre. Även av denna anledning är det ändamålsenligt att ungdomsstraffet utformas på ett sådant sätt att det smidigt kan tillämpas på unga personer i olika ålder och i olika livssituationer.

Avsikten är att ungdomsstraffet skall vara en påföljd som till sin stränghet ligger mellan böter och o villkorligt fängelsestraff. Den kan användas i fall då böter inte är en tillräckligt sträng påföljd för det brott som den unga personen begått. Frågan huruvida böter är ett tillräckligt straff avgörs i första hand utgående från brottets svårhet dvs. med iakttagande av de normala grunder som skall följas vid bestämmandet av straff. Ungdomsstraffet används således inte i stället för bötesstraff, utan kommer i fråga i sådana fall då påföljden enligt gällande lag skulle vara ett villkorligt fängelsestraff. Avsikten är att ungdomsstraff och villkorligt fängelsestraff skall vara alternativa, och

domstolen kan välja det straff som i varje enskilt fall är ändamålsenligast.

Eftersom ungdomsstraffet är ett relativt lindrigt straff, är det inte möjligt att använda det i fråga om grövre brott. Det kan inte tillämpas om vägande skäl kräver att ett ovillkorligt fängelsestraff utdöms. Gränsen är densamma som i 1 § 2 mom. lagen om villkorligt straff, och ungdomsstraffet är således på samma stränghetsnivå som det villkorliga fängelsestraffet. I synnerhet den allmänna laglydnaden kan vara ett sådant vägande skäl som kräver att ett ovillkorligt fängelsestraff döms ut. Om brottet är så allvarligt att upprätthållandet av den allmänna laglydnaden kräver ett ovillkorligt fängelsestraff, kan ett ungdomsstraff inte dömas ut. Även i det fallet att domstolen på samma gång dömer för flera brott, kan deras sammanlagda svårhet hindra användningen av ungdomsstraff, fastän man för varje enskilt brott skulle ha kunnat döma till ungdomsstraff.

Det är inte ändamålsenligt att i lagtexten försöka styra valet mellan villkorligt fängelsestraff och ungdomsstraff, eftersom det påverkas av faktorer som går i olika riktning. Utgångspunkten är alltid att brottet leder till ett strängare straff än böter. Om det är fråga om ett brott, för vilket skall utdömas ett längre straff, t.ex. närmare två års fängelse, och gärningsmannen är förstagångsförbrytare, ligger det närmare till hands att döma till ett villkorligt fängelsestraff. Sådana brott är t.ex. grovt rån, våldtäkt eller grovt rattfylleri och grovt dödsvällande i trafiken. I dessa fall kräver brottets svårhet, att det för det döms ett straff som har ett strängt symbolvärde, men å andra sidan är de sociala åtgärder som hör ihop med ungdomsstraffet inte i dessa fall ändamålsenliga.

Det villkorliga fängelsestraffet fungerar i majoriteten av alla fall bra. Därför är det inte motiverat att systematiskt övergå till att använda ungdomsstraff i stället för villkorligt fängelsestraff åtminstone när det gäller förstagångsförbrytare, utan det villkorliga straffet är fortfarande ofta lämpligt även vid mindre brott. Ungdomsstraffet skall användas då återfallsrisken är stor och det kan antas att den dömde är i behov av de sociala stödåtgärder som ingår i ungdomsstraffet. Detta kan vara fallet i synnerhet då den dömde redan sedan tidigare har ett eller flera villkorliga straff. I undantagsfall kan det förstås vara motiverat att även döma förstagångsförbrytare till ett ungdomsstraff,

om hans sociala situation är sådan att den ger anledning till detta.

Strafflagens 7 kap. har förnyats år 1991 (697/91). Enligt de nya stadgandena skall för flera brott i regel dömas ett gemensamt fängelsestraff eller ett gemensamt bötesstraff. Det föreslås därför att det i paragrafens 2 mom. på motsvarande sätt stadgas, att det skall dömas endast ett ungdomsstraff för flera brott som samtidigt handläggs. Brottens svårhet och antal skall beaktas vid straffmätningen. Med beaktande av ungdomsstraffets innehåll är det inte ändamålsenligt att döma till flera ungdomsstraff. I synnerhet sådana straff som döms ut åt unga skall vara klara, entydiga och begripliga.

I undantagsfall kan det vara förenligt med den unga personens intresse, att olika straff döms ut för brotten. Därför kan domstolen även döma för en del av brotten till ett ungdomsstraff och för de övriga till ett annat straff. Detta kunde vara fallet t.ex. då ett av de dömda brotten är så allvarligt, att det kräver ett kort ovillkorligt fängelsestraff. Möjligheten att döma till flera straff är dock avsedd att vara ett undantag från huvudregeln, och skall därför utnyttjas sparsamt.

Om domstolen väljer att döma både till ett ungdomsstraff och till ett annat straff, skall den när det gäller det andra straffet följa de normala reglerna om bestämmande av straff. Ett gemensamt fängelsestraff eller ett gemensamt bötesstraff bestäms således med iakttagande av vad som stadgas om gemensamt straff i 7 kap. strafflagen.

2 §. *Ungdomsstraffets innehåll.* Enligt 1 mom. skall ungdomsstraffet dömas ut i minst 10 och högst 60 timmar. Ungdomstjänsten är till sin natur en sådan samhällstjänst som har anpassats för de yngsta åldersgrupperna. Antalet timmar är relativt litet i jämförelse med det antal timmar som man utför samhällstjänst, som är minst 20 och högst 200. Det här följer av den allmänna principen, att det straff som döms ut för ett brott som begåtts av en person under 18 skall vara lindrigare än för en som fyllt 18 år. Då domstolen prövar vilket antal timmar som skall dömas ut som ungdomstjänst, skall den i beslutet inte göra någon jämförelse med fängelsestraffet, i motsats till vad som är fallet vid samhällstjänst. Utgångspunkten är, såsom i allmänhet vid straffmätningen, brottets svårhet och gärningsmannens skuld, utgående från vilka domstolen prövar

antalet timmar ungdomstjänst som skall dömas ut.

Ungdomstjänsten skall i allmänhet innebära regelbundet oavlönat arbete som utförs under uppsikt. Avsikten är att tjänstgöringen utförs regelbundet enligt en på förhand uppgjord plan. Tidtabellen för när ungdomstjänsten skall utföras fastställs individuellt i verkställighetsplanen. Om det med tanke på den dömde och de arbetsuppgifter som skall utföras är ändamålsenligt att tjänsten utförs t.ex. tre vardagskvällar i veckan två timmar åt gången, blir ett straff på 30 timmar således utfört under en period av fem veckor. Om det är bättre att tjänsten utförs under veckoslut, kan det bestämmas att den dömde skall utföra tjänstgöringen under lördagar och söndagar kanske med längre arbetspass. Om den dömde har förvärvsarbete, skall i planen bestämmas att tjänstgöringen skall utföras under kvällar och veckoslut eller annars utanför arbetstiden. På samma sätt skall en skolelevs eller studerandes tjänstgöring ordnas så att den inte utgör ett hinder för studierna. Om den unga är arbetslös kan det bestämmas att ungdomstjänsten skall äga rum även under andra tider.

I vissa fall kan någon annan verksamhet passa bättre som ungdomstjänst än oavlönat arbete. Därför stadgas det i momentet, att ungdomstjänsten även kan innebära annan motsvarande verksamhet. Exempelvis olika kurser och studieprogram, som är lämpliga för att klarlägga den unga personens livssituation, kan utgöra en sådan form av verksamhet. Man har även goda erfarenheter av olika former av gruppverksamhet för unga med tanke på att förebygga brottsligt beteende och skapa vuxenkontakter. För att domstolen skall kunna veta vad straffet innehåller, skall Kriminalvårdsförbundet lägga fram en preliminär verkställighetsplan innan domstolen bestämmer straffet.

Enligt 2 mom. skall den som dömts till ungdomsstraff dessutom stå under övervakning. Med hjälp av övervakningen kan man stöda och vägleda den som dömts till ett ungdomsstraff, vilket kan anses vara nödvändigt med tanke på påföljdens funktion. Som övervakningstid föreslås minst tre månader och högst ett år. Övervakningstidens längd bestäms av domstolen enligt brottets svårhet. Övervakningstiden är relativt kort, eftersom det föreslås att endast 15—17-åringar kan dömas till ungdomsstraff. En längre övervakningstid för ung-

domar i denna ålder kunde vara oskäligt krävande.

3 §. *Den dömdes skyldigheter.* I paragrafen stadgas om det huvudsakliga innehållet i ungdomsstraffet. För verkställigheten av ungdomsstraff är verkställighetsplanen av stor betydelse. Om fastställandet av verkställighetsplanen stadgas i 6 §. Verkställighetsplanen innehåller detaljerade bestämmelser om övervakningens intensitet och om hur övervakningen skall genomföras samt om utförandet av ungdomstjänsten. Dessutom innehåller den övriga föreskrifter om hur verkställigheten av ungdomsstraffet skall genomföras. Den som dömts till ungdomsstraff är skyldig att följa verkställighetsplanen och med stöd av den givna föreskrifter.

Det är skäl att i lagen stadga om det huvudsakliga innehållet i den övervakning som hör till ungdomsstraffet. Därför innehåller paragrafen ett stadgande om att den dömde regelbundet skall ha kontakt med sin övervakare. Övervakaren och den övervakade skall regelbundet träffas i någonderas bostad eller på någon annan lämplig plats. För att övervakningen skall kunna fylla de mål som ställs på den när det gäller att stöda och hjälpa den unga personen, skall den åtminstone i början av övervakningstiden vara tillräckligt intensiv. Eftersom de enskilda fallen dock kan vara mycket olika sinsemellan, är det inte möjligt att i lagen definiera t.ex. hur många gånger per vecka eller månad som övervakaren och den övervakade skall träffas.

Om övervakarens uppgifter stadgas i 7 §.

Erfarenheterna från försöksverksamheten med samhällstjänst visar att det inte har varit svårt att hitta tjänstgöringsplatser. Det är därför skäl att anta att det även kommer att finnas tillräckligt med tjänstgöringsplatser för personer som dömts till ungdomsstraff. På samma sätt som i fråga om samhällstjänst kan tjänstgöringsplatser ordnas av offentliga samfund och offentlighetsrättsliga föreningar samt olika samfund och stiftelser som inte bedriver verksamhet i vinstsyfte. Även Kriminalvårdsförbundet kunde ordna tjänstgöringsplatser.

Fastän tjänstgöringen är relativt kortvarig, skall den till sitt innehåll om möjligt vara sådan, att den ökar den unga personens ansvarskänsla och främjar hans sociala relationer. Det är därför bäst att placera arbetsuppgifterna eller den övriga verksamheten i den unga personens normala omgivning eller närmiljö.

Man har fått goda erfarenheter av korta ”arbetsförhållanden” vid medling av brott- och tvistemål där unga genom sitt arbete ersatt de skador de har förorsakat. Olika verkstäder för unga kunde även vara lämpliga tjänstgöringsplatser. Förutom arbete kunde de erbjuda möjligheter att reda ut den unga personens livssituation.

4 §. *Inledande av verkställigheten.* Verkställigheten av ungdomsstraff skall enligt paragrafens 1 mom. inledas utan dröjsmål efter att domen blivit verkställbar. Verkställbara är enligt 30 kap. 22 § rättegångsbalken förutom laga kraft vunna domar även avgöranden av hovrätten som besvärinstans. En så snabb verkställighet som möjligt är i allmänhet önskvärd och ändamålsenlig ur den dömdes synvinkel. Så är fallet i synnerhet då den dömda är en ung person, som borde få veta vilken påföljd han får för sitt brott så fort som möjligt efter det brottet begåtts. Kriminalvårdsföreningen skall därför se till att verkställighetsplanen fastställs utan dröjsmål.

Med den dömdes samtycke kan verkställigheten av ungdomsstraff enligt 2 mom. påbörjas redan innan domen har vunnit laga kraft. Det här är möjligt om den dömda har nöjt sig med beslutet till den del han har dömts till ungdomsstraff, t.ex. så att åklagaren eller målsäganden överklagar beslutet eller den dömda söker ändring i fråga om skadestånd, men till övriga delar nöjer sig med beslutet. Ett motsvarande stadgande finns i 5 § 2 mom. lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst och i 2 kap. 1 § 2 mom. i förordningen om verkställighet av straff. Det föreslagna stadgandet främjar för sin del att verkställigheten av ungdomsstraffet sker utan dröjsmål.

När domen överklagas kan det hända att den dömda med sitt samtycke redan har börjat avtjäna ett ungdomsstraff, men en högre rättsinstans dömer ut ett annat straff. I praktiken är det inte möjligt att i verkställighetsskedet dra av ett redan avtjänat ungdomsstraff från ett fängelse- eller bötesstraff om det inte i lagen definieras hur ungdomsstraffet och övriga straff motsvarar varandra. Detta skulle likväl vara synnerligen besvärligt med tanke på ungdomsstraffets innehåll. I paragrafens 3 mom. föreslås därför stadgat, att domstolen skall beakta ett redan avtjänat straff i samband med att ett annat straff döms ut. På detta sätt kan man undvika ett dubbelt straff för samma brott. Domstolen skall pröva hur långt fängel-

sestraff eller hur många dagsböter som det redan avtjänade ungdomsstraffet skäligen motsvarar och göra ett sådant avdrag från straffet. Uppgifter om eventuella tidigare ungdomsstraff får domstolen från straffregistret och uppgifter om verkställighet från Kriminalvårdsföreningen.

I paragrafens 4 mom. föreslås stadgas om preskriptionen av verkställigheten av ungdomsstraff. Det föreslås att preskriptionstiden regleras på samma sätt som preskriptionen av bötesstraff enligt 8 kap. 11 § strafflagen. Verkställigheten av straffet skulle alltså förfalla inom en viss tid från den dag då en laga kraft vunnit dom givits. Preskriptionstiden föreslås bli tre år. En så här kort preskriptionstid är skäligen eftersom den dömda efter tre år från det domen gavs är 18—20 år och det inte längre är ändamålsenligt att verkställa ett tre år gammalt ungdomsstraff. Om verkställigheten av ett ungdomsstraff avbryts av någon orsak som beror på den dömda, skall man förfara så som stadgas i 8 §.

5 §. *Verkställighet av flera ungdomsstraff.* Stadgandena i 10 kap. 21—23 §§ rättegångsbalken om laga domstol i brottmål har förnyats genom en lag som trädde i kraft den 1 april 1992 (708/91). Avsikten med lagändringen är att flera brott av samma gärningsman skall behandlas på samma gång i en domstol. Även när domstolen dömer till ungdomsstraff är det ändamålsenligt, att samtliga brott behandlas på samma gång. Härvid utsätts enligt 1 § 2 mom. i lagförslaget endast ett ungdomsstraff.

Undantagsvis kan den unga personen även ha flera ungdomsstraff att avtjäna, vilka dömts ut i olika rättegångar. Så här kan det gå t.ex. då det andra brottet begåtts efter att det redan dömts ut ett ungdomsstraff för det första brottet, men denna dom ännu inte vunnit laga kraft och övervakningstiden sålunda inte har börjat. I paragrafen föreslås stadgat om den samtidiga verkställigheten av flera ungdomsstraff, att övervakningstiden skall upphöra då den längsta ikraft varande tiden slutar. Övervakningstiden skulle alltså inte bli längre för att det finns flera än ett ungdomsstraff att avtjäna. En förlängning av övervakningstiden är i praktiken svår att genomföra och genom en förlängning på några månader skulle man knappast uppnå någon sådan fördel, att det skulle finnas skäl därtill. Eventuella problem som uppstår av att flera övervakningstider går på

varandra kan på ett ändamålsenligt sätt lösas i verkställighetsplanen.

Om den dömden på samma gång skall avtjäna flera ungdomsstraff, skall tjänstgöringstimmarna för ungdomstjänsten räknas ihop vid verkställigheten. Tillvägagångssättet är lika som då flera fängelsestraff verkställs på samma gång enligt 2 kap. 1 b § förordningen om verkställighet av straff. Vid verkställigheten kan antalet tjänstgöringstimmar sammanräknat vara maximalt 80, dvs. 20 timmar mera än vad som kan dömas ut för en ungdomstjänst. En längre tjänstgöringstid än denna kan bli oskäligt tung för den unga personen och leda till att man skulle bli tvungen att omvandla ungdomsstraffet till ett annat straff enligt 9 §.

6 §. *Verkställighetsplan.* Enligt förslaget är det Kriminalvårdsföreningen som svarar för verkställigheten av ungdomsstraffet. Kriminalvårdsföreningen sköter redan nu motsvarande uppgifter när det gäller övervakningen av unga som dömts till villkorligt straff och verkställigheten av samhällstjänst, och den har en sådan organisation som behövs för verkställigheten.

I paragrafens 2 mom. föreslås att verkställighetsplanen uppgörs i samarbete av Kriminalvårdsföreningen, socialnämnden på den dömdes boningsort och den övervakare som förordnats för den dömden. Planen fastställs av Kriminalvårdsföreningen. I verkställighetsplanen skall beaktas de speciella drag som kännetecknar fallet och den till straff dömdes egenskaper, så att den dömden har möjlighet att följa de föreskrifter som utfärdas och utföra ungdomstjänsten i enlighet med planen. Om det mera detaljerade innehållet i planen stadgas genom förordning.

Många unga personer som döms till ungdomsstraff kan länge ha varit klienter vid socialbyrån på sin boningsort på grund av barnskyddet. En del av dem blir socialbyråns klienter före rättegången, då socialbyrån med stöd av 15 § barnskyddslagen bevakar den unga personens fördel vid förundersökningen och domstolsbehandlingen. Innehållet i övervakningen och ungdomstjänsten borde kopplas ihop med det arbete som socialnämnden gör. Förutom att åtgärderna skall sammanjämkas är det även med tanke på barnets fördel viktigt att socialnämndens representant deltar i uppgörandet av verkställighetsplanen.

Eftersom det är fråga om avtjänandet av ett straff, kan en fastställd plan i allmänhet inte ändras, utan ändringar kunde tillåtas endast av

särskilda skäl. Ett sådant skäl kunde vara t.ex. att den dömden får en ny arbetsplats på en annan ort, då det är skäl att även flytta övervakningen och utförandet av ungdomstjänsten dit. Det kan också gå så, att det inte längre är möjligt att utföra ungdomstjänsten på det sätt som bestämts i planen av någon orsak som inte beror på den dömden. I detta fall skall man planera på nytt hur den resterande delen av ungdomstjänsten skall utföras. De i praktiken vanligaste orsakerna till en ändring av planen kan vara den dömdes sjukdom eller en förändring i hans livssituation, t.ex. att han fått en arbets- eller studieplats.

I paragrafens 3 mom. föreslås stadgas, att den dömden skall höras vid uppgörandet eller ändring av planen. Genom att höra den unga personen kan man försäkra sig om att arbetsuppgifterna är lämpliga med tanke på den dömden och att hans skolgång eller arbete inte utgör något hinder för den planerade tidtabellen. Det att den dömden motsätter sig någon del av planen utgör inte i och för sig något hinder för att fastställa den. Det här innebär att den dömdes samtycke inte krävs till alla detaljer i planen. Det är dock naturligt att man vid uppgörandet av planen fäster tillräcklig uppmärksamhet vid den dömdes skäliga önskemål.

7 §. *Övervakare.* För att övervakningen av den till ungdomsstraff dömden skall kunna börja omedelbart efter det att domen vunnit laga kraft, föreslås i paragrafens 1 mom. att domstolen skall förordna en övervakare på samma gång som ungdomsstraffet döms ut. Kriminalvårdsföreningen skall för domstolen föreslå en lämplig övervakare eller förse domstolen med uppgifter om personer som skulle vara lämpliga som övervakare och som samtyckt härtill.

I 2 mom. föreslås att det stadgas om övervakarens viktigaste uppgifter. Han skall se till att verkställighetsplanen iakttas dvs. övervaka att den dömden följer verkställighetsplanen och med stöd av dem givna föreskrifter. Till detta hör att han regelbundet skall träffa den dömden på ett sätt som bestäms i planen. Övervakaren skall även hålla kontakt med den plats där ungdomsstraffet utförs för att försäkra sig om att ungdomstjänsten utförs på det sätt som bestämts. Övervakaren kan även vid behov hålla kontakt med den dömdes föräldrar.

Fastän övervakningen är en del av straffet, kan man med hjälp av den även stöda den dömden. Den dömden kan behöva råd och vägledning av sin övervakare både för att

kunna klara av att utföra ungdomsstraffet samt för att inte återfalla i nya brott. Om övervakningens innehåll stadgas närmare genom förordning.

8 §. *Brott mot villkoren i planen.* I denna paragraf är det fråga om situationer, då den till ungdomsstraff dömd inte följer verkställighetsplanen. Paragrafen gäller däremot inte situationer, då den dömd under övervakningstiden gör sig skyldig till ett nytt brott. Om förhållandet mellan ungdomsstraffet och det straff som dömts ut för ett nytt brott stadgas i 10 §.

Om den som dömts till ungdomsstraff överträder verkställighetsplanen eller föreskrifter som givits med stöd av den, skall Kriminalvårdsföreningen enligt 1 mom. ge honom en skriftlig anmärkning. Ett motsvarande stadgande finns i 7 § 2 mom. lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst. Den skriftliga anmärkningen gäller sådana förseelser som inte kan anses vara grova och som inte enligt Kriminalvårdsföreningen är sådana att de skall meddelas till allmänna åklagaren för att föra saken till domstol. För alldeles små förseelser, såsom försening i något enskilt fall är det inte nödvändigt att ge en skriftlig anmärkning. I detta fall är det tillräckligt att övervakaren ger en muntlig anmärkning.

Om grova förseelser skall Kriminalvårdsföreningen enligt 2 mom. utan dröjsmål göra en skriftlig utredning till allmänna åklagaren. Som exempel på grova förseelser nämns i momentet att den som dömts till ungdomsstraff inte börjar utföra ungdomstjänsten eller avbryter den. Men även något annat sätt att bryta mot villkoren i verkställighetsplanen som kan anses grov kan leda till samma åtgärder. Det är möjligt att på ett sådant grovt sätt som avses i lagen överträda både de bestämmelser som gäller övervakningen och de villkor som gäller ungdomstjänsten. Exempel på sådana grova överträdelse av villkoren kan vara att den dömd flera gånger låter bli att träffa sin övervakare eller vägrar utföra de uppgifter som ingår i ungdomstjänsten.

Om Kriminalvårdsföreningen anmäler saken till åklagaren för fortsatta åtgärder, är det i allmänhet inte ändamålsenligt att fortsätta verkställigheten av ungdomstjänsten. Därför kan Kriminalvårdsföreningen bestämma att ungdomstjänsten inte får inledas eller avbrytas. Enligt 8 § 1 mom. lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst är det obligatoriskt

att i motsvarande situationer avbryta utförandet av tjänsten. I undantagsfall är det dock skäl att ge en ung dömd ytterligare en chans att utföra tjänsten även efter saken anmälts till åklagaren, eftersom också en ung person som grovt brutit mot villkoren kan komma på andra tankar och fortsätta avtjänandet av straffet.

Efter att allmänna åklagaren fått en sådan utredning som avses i 2 mom. av Kriminalvårdsföreningen skall han enligt 3 mom. utan dröjsmål vidta sådana åtgärder som saken kräver. Om han anser att det är fråga om ett grovt brott mot villkoren, skall han yrka på att straffpåföljden skall handläggas på nytt av den domstol som i första instans har dömt till ungdomsstraff, eller av tingsrätten på den ort där den dömd är bosatt. Om åklagaren däremot inte anser förseelsen vara grov, skall han utan att tillgripa andra åtgärder meddela Kriminalvårdsföreningen sitt beslut, som skall fortsätta verkställigheten av straffet.

9 §. *Påföljderna för brott mot villkoren.* Det ankommer på domstolen att besluta om eventuella påföljder för grova brott mot villkoren för ungdomsstraff. Eftersom det även härvid kan vara fråga om mycket olika slags situationer, har domstolen i denna paragraf getts tre alternativ, som enligt huvudregeln har placerats i stränghetsordning.

Enligt punkt 1 i paragrafen kan följden av ett brott mot villkoren vara en förlängning av övervakningstiden. Detta alternativ kan vara ändamålsenligt t.ex. i situationer, där en stor del av ungdomstjänsten redan är utförd och övervakningstiden lider mot sitt slut. För att se till att den del av ungdomstjänsten som finns kvar även blir utförd kan det vara på sin plats att förlänga övervakningstiden, så att den fortgår så länge som det behövs för att ungdomstjänsten skall bli slutförd. Även i sådana fall, att den som försummat att utföra sin ungdomstjänst efter åklagarens beslut åter har börjat utföra ungdomstjänsten, kan en förlängning av övervakningstiden vara en tillräcklig påföljd.

Enligt punkt 2 i paragrafen kan domstolen meddela reseförbud åt den som brutit mot villkoren i ungdomsstraffet. Stadganden om reseförbud ingår för närvarande i 2 kap. tvångsmedelslagen (450/87), och det används i stället för anhållande och häktning i samband med förundersökningen. Reseförbud har visat sig vara en effektiv åtgärd i många fall speciellt

för unga. Ett reseförbud kunde meddelas för hela övervakningstiden eller för en del av den. I fråga om reseförbud skall i tillämpliga delar iakttas vad som stadgas i tvångsmedelslagen. Det innebär sålunda förbud mot att avlägsna sig från den ort eller det område som anges i beslutet. Enligt 2 kap. 2 § 2 mom. tvångsmedelslagen kan den som meddelats reseförbud även åläggas att vistas på en bestämd plats eller att anmäla sig för polisen.

Enligt *punkt 3* i paragrafen kan domstolen döma till ett annat straff som motsvarar den del av ungdomsstraffet som inte har avtjänats. Eftersom ungdomsstraff inte i motsats till samhällstjänst döms i stället för ett annat straff, kan man inte ge entydiga anvisningar till domstolen om vilket straff som i dylika fall skall dömas ut. I vårt straffsystem befinner sig snarast det villkorliga fängelsestraffet mellan böter och ovillkorligt fängelsestraff och där placeras också ungdomsstraffet. Det straff som i praktiken oftast skulle komma i fråga i stället för ett ungdomsstraff som inte alls har avtjänats är just det villkorliga fängelsestraffet, möjligen med böter som tilläggsstraff. Om det endast är en del av ungdomsstraffet som inte har avtjänats, kan även ett kännbart bötesstraff svara mot den oavtjänade delen. Ett ovillkorligt fängelsestraff kommer endast sällan i fråga i stället för ett ungdomsstraff, eftersom en förutsättning för att kunna döma till ett ungdomsstraff enligt 1 § är att det inte finns vägande skäl som kräver att ett ovillkorligt fängelsestraff döms ut. Eftersom brottet ursprungligen har ansetts vara sådant, skulle det i de flesta fall inte vara konsekvent att ändra straffet till ett ovillkorligt fängelsestraff enbart p.g.a. ett brott mot villkoren.

I praktiken torde man ganska sällan bli tvungen att tillämpa denna paragraf, ty de unga personer som bryter mot villkoren i ungdomsstraffet, gör sig sannolikt även skyldiga till nya brott under övervakningstiden. Om det nya brottet är så grovt, att domstolen för det borde döma till ett ovillkorligt fängelsestraff, skall iakttas vad som stadgas i 10 §.

10 §. *Bestämmande av ett gemensamt straff.* Det är i praktiken omöjligt att samtidigt avtjäna ett fängelsestraff och verkställa ett ungdomsstraff. Därför föreslås det att det i denna paragraf intas stadganden om förhållandet mellan ett tidigare ungdomsstraff och ett nytt ovillkorligt fängelsestraff.

Paragrafens 1 mom. gäller för det första

situationer då den som dömts till ungdomsstraff skall dömas till ett ovillkorligt fängelsestraff för ett brott som han begått innan han dömdes till ungdomsstraff. Om båda brotten hade behandlats på samma gång, skulle domstolen ha kunnat bestämma ett gemensamt fängelsestraff för dem enligt 7 kap. strafflagen. Enligt det stadgade i 1 § 2 mom. som ovan redogjorts för är det även möjligt för domstolen att döma till ett ungdomsstraff för en del av brotten och för en annan till ett annat straff. Eftersom den omständigheten när och i vilken ordning brotten blir upptäckta i allmänhet inte får inverka på gärningsmannens ställning, skall förhållandet mellan det nya fängelsestraffet och ett tidigare ungdomsstraff regleras med iakttagande av samma principer.

För det andra gäller momentet ett under övervakningstiden begått nytt brott för vilket skall dömas till ett ovillkorligt fängelsestraff. Det skulle vara ologiskt om ett brott mot villkoren i verkställighetsplanen skulle kunna leda till att ungdomsstraffet omvandlas till ett annat straff enligt 8 §, medan ett brott som lett ett ovillkorligt fängelsestraff inte skulle ha någon inverkan på ungdomsstraffet.

I dessa situationer kan domstolen bestämma ett gemensamt straff för det brott som lett till ett ungdomsstraff och för det andra brottet. Om det gemensamma straffet och hur det bestäms skall iakttas vad som stadgas i 7 kap. strafflagen. Det gemensamma straffet kommer således att bli något strängare än det fängelsestraff, som skulle ha dömts ut ifall brottet skulle ha behandlats skilt för sig. Då ungdomsstraffet på detta sätt skall ingå i det gemensamma fängelsestraffet, skall från fängelsestraffet göras ett skäligt avdrag som motsvarar det redan verkställda ungdomsstraffet. Avdraget görs på samma sätt som i det fall om vilket stadgas i 4 § 3 mom.

Enligt förslaget skall det inte vara obligatoriskt att döma till ett gemensamt straff, utan domstolen kan också låta ungdomsstraffet vara i kraft. Detta kan vara ändamålsenligt till exempel då endast en liten del av straffet återstår att avtjäna och den dömde inte är häktad. I sådana fall hinner han avtjäna ungdomsstraffet till slut innan fängelsestraffet skall verkställas. Om det däremot är uppenbart, att verkställigheten av ungdomsstraffet inte kan fortsätta, skall ett gemensamt fängelsestraff förordnas.

Ett gemensamt straff kan inte bestämmas

annat än i samband med att ett ovillkorligt fängelsestraff utdöms. Böter, ett nytt ungdomsstraff eller villkorligt fängelsestraff som döms ut för ett annat brott utgör inte något hinder för verkställigheten av tidigare ungdomsstraff och det finns således inte i praktiken något behov att ompröva straffet.

I paragrafens 2 mom. föreslås stadgat att Kriminalvårdsföreningen genast skall avbryta verkställigheten av ett ungdomsstraff, om ett sådant gemensamt straff som avses i 1 mom. döms ut. Det är onödigt att fortsätta med verkställigheten om ungdomsstraffet inte mera finns, och en fortsättning skulle kräva att den delen av ungdomsstraffet som verkställts efter det domen avkunnats skall avdras från fängelsestraffet i verkställighetsskedet. För att undvika onödigt besvär är det enklast att verkställigheten genast avbryts, fastän domstolens beslut ännu inte vunnit laga kraft.

Att fortsätta verkställigheten av ett ungdomsstraff kan vara meningslöst även i situationer, då man redan före domstolens beslut kan räkna ut, att ungdomsstraffet kommer att ingå i det gemensamma fängelsestraff som döms ut. Om den som dömts till ungdomsstraff exempelvis åtalas för ett så grovt annat brott att det är mycket sannolikt att han kommer att dömas till ett ovillkorligt fängelsestraff, är det inte alltid meningsfullt att fortsätta att avtjäna ungdomsstraffet. Därför föreslås det att Kriminalvårdsföreningen skall kunna avbryta verkställigheten av ungdomsstraffet efter att den ha fått ett meddelande av åklagaren om ett sådant fall. I 8 § 1 mom. lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst finns ett motsvarande stadgande, enligt vilket samhällstjänsten alltid skall avbrytas. Eftersom det dock ibland kan vara skäl att ge den unga personen en möjlighet att avtjäna sitt ungdomsstraff till slut oberoende av ett annat brott, föreslås att avbrytandet är fakultativt.

För att klargöra saken stadgas i 3 mom., att för flera ungdomsstraff som döms ut vid olika tidpunkter inte i efterskott kan bestämmas ett gemensamt ungdomsstraff. För flera brott som handläggs samtidigt utdöms endast ett ungdomsstraff enligt det föreslagna stadgandet i 1 § 2 mom. För de andra brotten kan igen bestämmas ett ungdomsstraff i en annan rättegång oberoende av när gärningen begicks. För ungdomsstraff föreslås alltså inte något sådant förfarande som finns för utdömandet av ett gemensamt fängelsestraff, utan då ungdoms-

straff döms ut iakttas samma princip som vid bestämmande av bötesstraff enligt 7 kap. 3 § strafflagen.

11 §. *Närmare stadganden.* Det föreslås att närmare stadganden om verkställigheten av ungdomsstraff kan utfärdas genom förordning. Ett utkast till förordning finns som bilaga till denna proposition.

1.2. Förordningen om införande av strafflagen

15 a §. I paragrafen stadgas om förutsättningarna för åtalseftergift på skälighetsgrund och i konkurrenssituationer. Det föreslås att medling särskilt skall nämnas i paragrafen som ett exempel på åtalseftergift på skälighetsgrunder. Skälighetsgrunden tillåter redan nu åtalseftergift på grund av att gärningsmannen försöker avstyra eller avlägsna verkningarna av sitt brott. I samband med att man år 1991 förnyade stadgandena om åtalseftergift konstaterades i förarbetena, att just medling kan anses som ett exempel på en sådan situation som skulle passa in på ovannämnda beskrivning när det gäller att avlägsna verkningarna av sitt brott. För att öka medlingens betydelse och trygga enhetligheten i praxis föreslås stadganden om saken direkt i lagtexten.

Man sätter ofta likhetstecken mellan medling och de kommunala medlingsprojekten. En av grunderna för lagändringen är också den snabba ökningen av denna verksamhet. Tillämpningen av detta stadgande begränsas dock inte enbart till kommunal medlingsverksamhet. Även andra avtal mellan parterna kan beaktas. Lagen förutsätter inte heller att avtalet om medling redan skulle ha uppfyllts, fastän den omständigheten att det finns ett avtal om medling som har uppfyllts i och för sig är ett vägande skäl för att avstå från åtgärder. Medlings- och åtalsprocesserna framskrider i egen takt och de är liksom uppfyllandet av medlingsavtalet ofta beroende av faktorer som gärningsmannen inte råder över. Det skulle vara orättvist att försätta de som är misstänkta för brott i olika ställning t.ex. beroende på betalningsförmåga eller beroende på hur snabbt medlingen har kommit igång och hur snabbt saken framskridit. Medlingens betydelse och värde grundar sig på många faktorer, av

vilka endast en — i och för sig viktig — omständighet är att tillgodose offrets intresse av att få ersättning. Det sagda gäller i tillämpliga delar även då parterna inte trots gärningsmannens bemödanden lyckas uppnå en förlikning. Även om en åtalstergift härvid inte kan baseras på en uppnådd förlikning är det möjligt att anse gärningsmannens strävan att åstadkomma en förlikning som i lagrummet avsett annat handlande för att avlägsna verkningarna av brottet.

Det finns två kriterier som man använder då man bedömer vilken betydelse medlingen skall ges som grund för åtalstergift. Förutsättning för åtalstergift är att inget viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver annat, och att en rättegång eller ett straff skall anses oskälig eller oändamålsenlig. Dessa kriterier som begränsar möjligheten att använda åtalstergift går delvis på varandra.

Hänvisningen till ett viktigt allmänt intresse innebär bl.a., att medlingen skall vara opartisk och uppfylla kraven på rättsskydd. Det i lagen nämnda enskilda intresset innehåller bl.a. tanken att skadeståndsbeloppen i det stora hela skall motsvara allmän skadeståndspraxis, och ifall man avviker från denna praxis skall båda parterna vara fullt medvetna om detta. En medling skall med andra ord bygga på frivillighet och basera sig på riktig information om fakta och rättsordningen.

I skälighets- och ändamålsenlighetsprövningen är det delvis fråga om samma sak. Enligt dessa kriterier skall bl.a. beaktas brottets svårhet, som delvis ingår i det allmänna intresset, samt även medlingsprocessen innehåll och betydelse. En medling innebär ofta ett öppet moraliskt ansvarstagande för brottet. Ett beslut om åtalstergift kan i fråga om en gärningsman som genomgått en sådan process lätt försvaras med att rättsprocessen ofta är antingen oskälig eller oändamålsenlig.

1.3. Strafflagen

2 kap. Om straffen

1 §. Denna paragraf innehåller en förteckning över de straffarter som finns i finsk straffrätt. Eftersom ungdomsstraffet är en ny straffart, skall det också nämnas i denna paragraf. Ändringen är teknisk till sin natur, varför det i paragrafen konstateras att om

ungdomsstraff stadgas särskilt. I ett senare skede av strafflagsreformen är avsikten att flytta de grundnormer som gäller ungdomsstraff till strafflagen på samma sätt som när det gäller andra strafftyper.

5 §. Användningen av förvandlingsstraff för böter på personer som inte har fyllt 18 år föreslås begränsad. I detta syfte föreslås att man till paragrafen skall foga ett nytt 5 mom., där det stadgas att det i stället för böter som dömts ut för ett sådant brott inte får bestämmas ett förvandlingsstraff för böter, om det inte finns vägande skäl som kräver detta.

Stadgandet skall gälla brott begångna av gärningsmän under 18 år. Eftersom indrivningen av böter i alla händelser kräver sin egen tid, har gärningsmannen i många fall redan hunnit fylla 18, när frågan om att bestämma ett förvandlingsstraff för böter blir aktuell. Om stadgandet skulle begränsas att gälla endast dem som vid tidpunkten för bestämmande av förvandlingsstraffet inte har fyllt 18 år, skulle dess praktiska betydelse bli minimal. Dessutom har de brott som begås av personer under 18 år ofta samband med bestämmelser som gäller åldersgränser, såsom körning utan körkort eller brott mot alkohollagstiftningen. Att i fråga om sådana brott förvandla böter till fängelse är speciellt meningslöst när den dömde redan har hunnit uppnå den ålder som förutsätts.

Enligt momentet kan ett förvandlingsstraff bestämmas endast då vägande skäl kräver det. I 1 § 2 mom. lagen om villkorligt straff ställs samma krav för att ett ovillkorligt fängelsestraff skall kunna dömas ut för ett brott som begåtts av en person under 18 år. Ett sådant vägande skäl är i synnerhet att anse uppenbar tredska med betalningen av böterna. Om den bötfälldes inkomster eller förmögenhet är så stora, att han utan svårigheter borde kunna betala sina böter, men en indrivning inte har lyckats, kan det föreligga vägande skäl för att bestämma ett förvandlingsstraff.

I detta skede föreslås inga ändringar i stadgandena om indrivning av böter. Sålunda skall böter som ådömts en person som begått ett brott innan han fyllt 18 år indrivnas i utsköningsväg på samma sätt som övriga böter. Om domstolen i ett ärende som gäller förvandlingsstraff för sådana böter har ansett, att det inte finns vägande skäl för att bestämma ett förvandlingsstraff, får indrivningen av böterna inte fortsättas enligt 6 kap. 12 § förordningen om verkställighet av straff.

3 Kap. Om grunder som utesluta eller minska gärnings straffbarhet

5 §. I paragrafens 3 mom. stadgas om domseftergift. Grunderna för åtals- och domseftergift motsvarar till en stor del varandra. Domstolen har dock något mera prövningsrätt än åklagaren, vilket framgår av ordalydelserna i stadgandena. Betydelsen av medling som grund för domseftergift skall prövas på samma sätt som vid åtalseftergift. Medling skall alltså nämnas som en omständighet som gör det möjligt att meddela domseftergift genom att tillämpa skälighetsgrunden i momentens punkt 3. Domstolen skall i fall som gäller medling fästa uppmärksamhet vid samma rättsskyddsaspekter, som det har hänvisats till i detaljmotiveringarna för ändringen av stadgandena åtalseftergift. Av lagtekniska skäl beaktas dessa synpunkter i samband med den skälighets- och ändamålsenlighetsprövning som lagen förutsätter. Det kan alltså anses både oskäligt och oändamålsenligt att döma till ett straff, då parterna frivilligt och väl informerade har förlikts på ett sätt som tillfredsställer båda parterna. Däremot är det kanske inte oändamålsenligt att döma till straff, om gärningsmannen har utövat påtryckning på offret för att få till stånd en medling eller gång på gång t.ex. genom sin goda förhandlingsförmåga lyckas åstadkomma en medling med offret.

Skälighets- och ändamålsenlighetsprövningen förutsätter också att man fäster uppmärksamhet vid brottets natur och arten av brott. Fastän gärningsmannen och offret skulle komma fram till en medling om skadestånd för ett stort ekonomiskt brott, kan man inte enbart på denna grund anse det oändamålsenligt att döma till ett straff med tanke på straffrättssystemets målsättningar.

11 §. Tiden i rannsakningsfängelse eller något annat frihetsberövande som skett innan domen meddelats skall under de förutsättningar som stadgas i denna paragraf avräknas från ett frihetsstraff på viss tid, böter eller skiljande från utövning av tjänst. Avdraget grundar sig på att gärningsmannen redan före domen blivit utsatt för frihetsberövande och att detta frihetsberövande skall kompenseras genom att avräkna tiden från straffet. På samma sätt som ovan nämnda straff är även ungdomsstraffet delbart så att det går att göra avdrag från det, och därför finns det ingen anledning att inte förfara så.

Det föreslås att den sista meningen i paragrafen kompletteras med ett omnämnande om att ungdomsstraffet är ett sådant straff, från vilken ett frihetsberövande skall avräknas. Eftersom övervaknings- och tjänstgöringstiden i samband med ungdomsstraff inte som sådant är jämförbart med den tid som en person hålls i rannsakningsfängelse, skall frihetsberövandet beaktas i skälighetsgrad. Motsvarande avdrag som grundar sig på skälighet skall göras även enligt 4 § 3 mom. och 9 § lagen om ungdomsstraff.

Det föreslås att det på samma gång görs två justeringar av paragrafen som är av teknisk natur. Då det nuvarande stadgandet kom till fanns tukthusstraffet ännu, vilket är anledningen till att det i början av paragrafen stadgas att avdraget skall göras från ett frihetsstraff på viss tid. Efter att tukthusstraffet avskaffades gäller stadgandet fängelsestraff på viss tid, och ordet frihetsstraff föreslås därför ersatt av ordet fängelsestraff. I tredje meningen i paragrafen stadgas om avdrag av frihetsberövande från skiljande från utövning av tjänst, som inte längre efter reformen av stadgandena om tjänstebrott (792/89) är en straffrättslig påföljd. Omnämmandet om skiljande från utövning av tjänst föreslås att lämnas bort. Till övriga delar skall paragrafen inte ändras.

1.4. Lag om upphävande av vissa stadganden i lagen om unga förbrytare

I lagen om unga förbrytare stadgas om övervakningen av unga förbrytare som dömts till villkorligt straff. I 8 § stadgas att en villkorligt dömd ung förbrytare enligt huvudregeln skall stå under övervakning och om syftet med övervakningen, i 9 § stadgas om organiseringen och ledningen av övervakningen, i 10 § om hur övervakaren bestäms, i 11 § om den övervakades skyldigheter, i 12 § om upphävandet av övervakningen och i 13 § hänvisas till lagen om villkorligt straff beträffande verkställigheten av villkorligt straff.

Ett villkorligt straff, som kombinerats med övervakning, används numera då den dömd anses vara i behov av övervakning. I sådana situationer skall enligt den föreslagna lagen i allmänhet ungdomsstraff komma i fråga jämte övervakning. Det finns således inte mera behov av övervakning av villkorligt dömda, och dessa regler föreslås upphävas. Lagen om unga för-

brytare innehåller fortsättningsvis stadganden om ungdomsfängelse och personundersökning samt vissa andra stadganden.

De föreslagna stadgandena som skall upphävas gäller för närvarande alla unga förbrytare dvs. personer som är 15—20 år vid tidpunkten för brottets begående. Eftersom ungdomsstraffet enbart skall komma i fråga för dem som begått ett brott innan de fyllt 18 år, innebär upphävandet att övervakningen av villkorligt dömda som begått ett brott medan de var 18—20 år, avskaffas.

1.5. Straffregisterlagen

Förslaget till lag om ungdomsstraff är uppgjort så att domstolen inte behöver några straffregisteruppgifter då den dömer till ungdomsstraff. Det går dock inte att tillämpa 10 § i lagen, om inte domstolen har uppgifter om tidigare dömda ungdomsstraff.

Enligt straffregisterlagen (770/93) skall i straffregistret antecknas uppgifter om följande påföljder: ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst, villkorligt straff, tilläggsböter och avsättning. Uppgifter om bötesstraff antecknas däremot inte i straffregistret. Eftersom ungdomsstraffet är avsett att vara ett strängare straff än böter, är det naturligt att även det antecknas i straffregistret.

2 §. I paragrafens 1 mom. räknas upp vilka avgöranden av domstol som skall antecknas i straffregistret. Förteckningen föreslås kompletteras med ungdomsstraff.

10 §. I paragrafens 1 mom. stadgas om utplånande av uppgifter ur straffregistret. Uppgifter om villkorligt straff, tilläggsböter och avsättning avförs sedan fem år förflutit från det den lagakraftvunna domen gavs. Eftersom ungdomsstraff till sin stränghet kan jämföras med dessa påföljder och då man inte längre efter det behöver uppgifter om ungdomsstraff, föreslås att 1 punkten i momentet kompletteras med ungdomsstraff.

1.6. Lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel

Sakskador som orsakats av den som dömts

till samhällstjänst medan han utför det arbete som hör till samhällstjänsten ersätts under vissa förutsättningar med stöd av 8 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel. Även den som dömts till ungdomsstraff kan förorsaka skada åt den som ordnat tjänstgöringsplatsen eller en utomstående. Eftersom ungdomstjänst och samhällstjänst till sitt innehåll står mycket nära varandra, är det skäl att i fråga om båda straffen följa samma regler även vid ersättning av skador.

Av denna anledning föreslås att förteckningen över de sakskador som ersätts enligt 8 § 3 mom. lagen om ersättning för brottsskador ur statsmedel skall utökas med skador som orsakats av den som dömts till ungdomsstraff medan han utför ungdomstjänst. På samma sätt som i fråga om samhällstjänst skall av statsmedel ersättas sakskador, som den dömda orsakat den som ordnat tjänstgöringsplatsen eller utomstående, medan han utfört arbete som hör till ungdomstjänsten. Den ekonomiska betydelsen av denna lagändring är liten.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Enligt 11 § lagen om ungdomsstraff skall närmare stadganden om verkställigheten av lagen utfärdas genom förordning. Ett utkast till förordning finns med som bilaga till denna proposition.

3. Ikraftträdande

Planeringen av samarbetet mellan rätts- och socialmyndigheterna och de praktiska förberedande åtgärderna inom Kriminalvårdsföreningen kräver tid, och ungdomsstraffet kan således inte genast tas i bruk utan förberedelsearbete. Även inom informationssystemet i rättsförvaltningen skall man hinna förbereda de ändringar som ungdomsstraffet medför. Därför föreslås lagarna träda i kraft ungefär inom ett år efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag om ungdomsstraff

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Förutsättningarna för ungdomsstraff

Den som begått ett brott innan han fyllt 18 år kan dömas till ungdomsstraff, om böter med beaktande av hur allvarligt brottet är och omständigheterna vid brottet inte kan anses vara ett tillräckligt straff och vägande skäl inte kräver att ett ovillkorligt fängelsestraff döms ut.

För flera brott som handläggs samtidigt döms ut endast ett ungdomsstraff. Domstolen kan även för en del av brotten döma ut ungdomsstraff och för en del annat straff, om vilket i tillämpliga delar gäller vad som stadgas i 7 kap. strafflagen.

2 §

Ungdomsstraffets innehåll

Ungdomsstraff döms ut som ungdomstjänst i minst 10 och högst 60 timmar. Ungdomstjänsten innebär regelbundet oavlönat arbete under uppsikt eller annan motsvarande verksamhet.

Den som dömts till ungdomsstraff står dessutom under övervakning under en av domstolen bestämd tid, som är minst tre månader och högst ett år. Övervakningstiden börjar då verkställighetsplanen fastställs.

3 §

Den dömdes skyldigheter

Den som dömts till ungdomsstraff är skyldig att följa verkställighetsplanen och med stöd av den givna föreskrifter. Han skall regelbundet ha kontakt med sin övervakare på det sätt som bestämts i planen och utföra de uppgifter som anvisats honom.

4 §

Inledande av verkställigheten

Verkställigheten av ungdomsstraff skall inledas utan dröjsmål efter att domen blivit verkställbar.

Verkställigheten av ungdomsstraff kan med

den dömdes samtycke påbörjas innan domen vunnit laga kraft, om den dömden har nöjt sig med domen till den del han har dömts till ungdomstjänst.

Om verkställigheten av ungdomsstraff med den dömdes samtycke har påbörjats innan domen har vunnit laga kraft och ett annat straff senare döms ut för brottet, skall från straffet göras ett skäligt avdrag som motsvarar det redan verkställda ungdomsstraffet.

Verkställigheten av ungdomsstraff förfaller sedan tre år förflutit från den dag då den laga kraft vunnit domen gavs.

5 §

Verkställighet av flera ungdomsstraff

Om flera ungdomsstraff har delvis gemensam övervakningstid, upphör övervakningen när den längsta ikraftvarande övervakningstiden slutar. Vid verkställigheten sammanräknas antalet timmar ungdomstjänst. Maximiantalet är dock 80 timmar.

6 §

Verkställighetsplan

Kriminalvårdsföreningen svarar för verkställigheten av ungdomsstraff.

Kriminalvårdsföreningen, socialnämnden på den dömdes boningsort och den övervakare som förordnats för den dömden uppgör en verkställighetsplan för ungdomstjänsten, som Kriminalvårdsföreningen fastställer. Planen får endast av särskilda skäl ändras efter att den fastställts.

Den dömden skall höras vid uppgörande eller ändring av planen.

7 §

Övervakare

En övervakare skall förordnas av domstolen då ungdomsstraffet döms ut.

Övervakaren skall se till att verkställighetsplanen iakttas. Han skall också genom att stöda

och vägleda den dömde sträva efter att förbättra den dömdes möjligheter att klara sig utan att begå nya brott.

8 §

Överträdelse av villkoren i planen

Om den dömde handlar i strid med verkställighetsplanen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den, skall Kriminalvårdsföreningen ge honom en skriftlig anmärkning.

Om den som dömts till ungdomsstraff inte börjar utföra ungdomstjänsten eller om han avbryter den eller på något annat sätt grovt bryter mot villkoren i verkställighetsplanen, skall Kriminalvårdsföreningen utan dröjsmål göra en utredning om saken till allmänna åklagaren. Kriminalvårdsföreningen kan samtidigt bestämma att ungdomstjänsten inte får påbörjas eller avbryta den.

Om allmänna åklagaren anser att den dömde förfarit på det sätt som avses i 2 mom., skall han utan dröjsmål föra ärendet till tingsrätten på den ort där den dömde bor, eller den domstol som i första instans har avgjort det brottmål som lett till ungdomsstraff.

9 §

Påföljder för brott mot villkoren

Om domstolen konstaterar att den dömde har förfarit på sådant sätt som avses i 8 § 2 mom., kan den

1) bestämma att hans övervakningstid förlängs med högst ett år,

2) meddela honom reseförbud för övervakningstiden eller för en del av den, i fråga om vilket i tillämpliga delar gäller vad som stadgas i tvångsmedelslagen (450/87), eller

3) döma honom till ett straff som motsvarar den del av ungdomsstraffet som inte har avtjänats.

10 §

Bestämmande av ett gemensamt straff

Om den till ungdomsstraff dömde skall dömas till ovillkorligt fängelsestraff för ett brott som han begått innan ungdomsstraffet dömts ut eller för ett nytt brott som han begått under övervakningstiden, får han för detta brott och för det brott som lett till ungdomsstraff dömas till ett gemensamt fängelsestraff. Från det gemensamma fängelsestraffet skall göras ett skäligt avdrag som motsvarar det redan verkställda ungdomsstraffet.

Då det gemensamma fängelsestraffet har dömts ut enligt 1 mom., skall Kriminalvårdsföreningen oberoende av ändringsökande genast avbryta verkställigheten av ungdomsstraffet. Kriminalvårdsföreningen kan avbryta verkställigheten av ungdomsstraffet även när allmänna åklagaren meddelar att den som dömts till ungdomsstraff kommer att åtalas för ett brott som enligt allmänna åklagarens bedömning kan leda till ett sådant gemensamt fängelsestraff som avses i 1 mom.

För flera ungdomsstraff som dömts ut vid olika tidpunkter får inte i efterhand bestämmas ett gemensamt straff.

11 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den
19 .

2.

Lag**om ändring av 15 a § förordningen om införande av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 15 a § förordningen om införande av strafflagen, sådant detta lagrum lyder i lag av den 23 mars 1990 (301/90), som följer:

15 a §

Om inte ett viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver något annat, får allmänna åklagaren utöver vad 15 § 2 mom. stadgar, besluta om åttelseftergift när

1) en rättegång och ett straff skall anses oskäliga eller oändamålsenliga med hänsyn till uppnådd medling mellan gärningsmannen och målsäganden eller gärningsmannens övriga handlande för avstyra eller avlägsna

verkningarna av brottet, gärningsmannens personliga förhållanden, de övriga följder som brottet medfört för honom, social- och hälsovårdsåtgärder eller andra omständigheter, eller

2) brottet inte på grund av vad som stadgas om sammanträffande av brott väsentligt skulle inverka på det totala straffet.

Denna lag träder i kraft den
19 .

3.

Lag**om ändring av 2 och 3 kap. strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 kap. 1 § 1 mom. samt 3 kap. 5 § 3 mom. och 11 § strafflagen, dessa lagrum sådana de lyder, 2 kap. 1 § 1 mom. i lag av den 21 januari 1983 (67/83) samt 3 kap. 5 § 3 mom. i lag av den 23 mars 1990 (302/90) och 11 § i lag av den 2 juli 1973 (557/73), samt fogas till 2 kap. 5 §, sådant detta lagrum lyder i lag av den 29 augusti 1986 (650/86), ett nytt 5 mom. som följer:

2 Kap.

Om straffen

1 §

Allmänna straff är fängelse, böter och ordningsbot. Den som begått ett brott innan han fyllt 18 år kan dessutom dömas till ungdomsstraff, varom stadgas särskilt.

5 §

Förvandlingsstraff får inte bestämmas i stället för böter som ådömts en person som begått ett brott innan han fyllt 18 år, om inte det finns vägande skäl.

3 kap.

Om grunder som utesluta eller minska gärningsstraffbarhet

5 §

Domstolen får lämna gärningen obestraftad, om

1) brottet, med hänsyn till sin menlighet eller gärningsmannens skuld sådan den framgår av brottet, skall anses ringa bedömt som en helhet,

2) brottet av särskilda skäl som hänför sig till gärningen eller gärningsmannen skall anses ursäktligt,

3) straffet skall anses oskäligt eller oända-

målsenligt med hänsyn till uppnådd förlikning mellan gärningsmannen och målsäganden eller gärningsmannens övriga handlande för att avstyra eller avlägsna verkningarna av brottet, gärningsmannens personliga förhållanden, de övriga följder som brottet medfört för honom, social- och hälsovårdsåtgärder eller andra omständigheter, eller

4) brottet inte på grund av vad som stadgas om sammanträffande av brott väsentligt skulle inverka på det totala straffet.

skall domstolen avräkna tiden för frihetsberövandet från straffet eller anse straffet till fullo utstått genom frihetsberövandet. På samma sätt skall förfaras när frihetsberövandet föranletts av annat brott som i samband med målet varit föremål för åtal eller förberedande undersökning eller av att svaranden förordnats att hämtas till domstolen och på grund därav tagits i förvar. Är straffet böter eller ungdomsstraff, skall frihetsberövandet avräknas i skälig mån, från böterna dock med minst hela den tid frihetsberövandet varat, eller anses som fullt straff.

11 §

Döms någon till fängelsestraff på viss tid för en gärning med anledning varav han varit berövad friheten oavbrutet i minst ett dygn,

Denna lag träder i kraft den
19 .

4.

Lag

om upphävande av vissa stadganden i lagen om unga förbrytare

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Härmed upphävs 8—13 § lagen den 31 maj 1940 om unga förbrytare (262/40), av dessa lagrum 13 § sådan den lyder i lag av den 13 februari 1976 (137/76).

2 §

Denna lag träder i kraft den
19 .

5.

Lag

om ändring av 2 och 10 § straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 1 mom. och 10 § 1 mom. straffregisterlagen av den 20 augusti 1993 (770/93) som följer:

2 §

I straffregistret antecknas på basis av domstolarnas meddelanden uppgifter om avgöranden genom vilka någon i Finland dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst, villkorligt straff, böter som tilläggsstraff, ungdomsstraff, avsättning eller lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 3 § strafflagen. I straffregistret antecknas dock inte uppgifter om förvandlingsstraff för böter eller fängelsestraff

som har dömts ut med stöd av civiltjänstlagen (1723/91).

10 §

Uppgifter skall utplånas ur straffregistret enligt följande:

1) uppgifter om villkorligt straff, böter som tilläggsstraff, ungdomsstraff och avsättning sedan fem år förflutit,

2) uppgift om ovillkorligt fängelsestraff på 3 kap. 3 § strafflagen sedan tjugo år förflutit
 högst två år sedan tio år förflutit samt från det den lagakraftvunna domen gavs.

3) uppgifter om ovillkorligt fängelsestraff på — — — — —
 över 2 år och högst fem år samt dom genom vilken någon lämnats obestraftad med stöd av Denna lag träder i kraft den 19 .

6.

Lag

om ändring av 8 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 3 mom. lagen den 21 december 1973 om ersättning för brottsskador av statsmedel (935/73), sådant det lyder i lag av den 27 mars 1992 (273/92), som följer:

8 §

Enligt denna lag ersätts dessutom sakskada som någon, som dömts till samhällstjänst enligt lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst (1105/90) eller till ungdomsstraff enligt lagen om ungdomsstraff (/), medan han utför arbete som hör till samhälls- eller ungdomstjänsten har orsakat den som ordnat tjänstgöringsplatsen eller en utomstående. Den

som ordnat tjänstgöringsplatsen skall också ersättas för vad han enligt 3 kap. 1 § 3 mom. skadeståndslagen (412/74) har blivit skyldig att betala till utomstående för skada som orsakats medan arbete som hör till samhälls- eller ungdomstjänsten utförs.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 21 oktober 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Anneli Jäätteenmäki*

2.

Lag**om ändring av 15 a § förordningen om införande av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 15 a § förordningen om införande av strafflagen, sådant detta lagrum lyder i lag av den 23 mars 1990 (301/90), som följer:

Gällande lydelse

15 a §

Om inte ett viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver något annat, får allmänna åklagaren, utöver vad 15 § 2 mom. stadgar, besluta om åtalseftergift när

1) en rättegång och ett straff skall anses oskäligen eller oändamålsenligen med hänsyn till gärningsmannens handlande för att avstyra eller avlägsna verkningarna av brottet, hans personliga förhållanden, de övriga följder som brottet medfört för honom, social- och hälsovårdsåtgärder eller andra omständigheter, eller när

2) brottet inte på grund av vad som stadgas om sammanträffande av brott väsentligt skulle inverka på det totala straffet.

Föreslagen lydelse

15 a §

Om inte ett viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver något annat, får allmänna åklagaren utöver vad 15 § 2 mom. stadgar, besluta om åtalseftergift när

1) en rättegång och ett straff skall anses oskäligen eller oändamålsenligen med hänsyn till *uppnådd förlikning mellan gärningsmannen och målsäganden eller gärningsmannens övriga handlande för avstyra eller avlägsna verkningarna av brottet, gärningsmannens personliga förhållanden, de övriga följder som brottet medfört för honom, social- och hälsovårdsåtgärder eller andra omständigheter, eller*

2) brottet inte på grund av vad som stadgas om sammanträffande av brott väsentligt skulle inverka på det totala straffet.

Denna lag träder i kraft den
19 .

3.

Lag**om ändring av 2 och 3 kap. strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 kap. 1 § 1 mom. samt 3 kap. 5 § 3 mom. och 11 § strafflagen,
dessa lagrum sådana de lyder, 2 kap. 1 § 1 mom. i lag av den 21 januari 1983 (67/83) samt 3
kap. 5 § 3 mom. i lag av den 23 mars 1990 (302/90) och 11 § i lag av den 2 juli 1973 (557/73), samt
fogas till 2 kap. 5 §, sådant detta lagrum lyder i lag av den 29 augusti 1986 (650/86), ett nytt
5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 Kap.

Om straffen

1 §

Allmänna straff är fängelse, böter och ordningsbot.

1 §

Allmänna straff är fängelse, böter och ordningsbot. *Den som begått ett brott innan han fyllt 18 år kan dessutom dömas till ungdomsstraff, varom stadgas särskilt.*

5 §

Förvandlingsstraff får inte bestämmas i stället för böter som ådömts en person som begått ett brott innan han fyllt 18 år, om inte det finns vägande skäl.

3 kap.

Om grunder som utesluta eller minska gärningsstraffbarhet

5 §

Domstolen får lämna gärningen obestraftad, om

1) brottet, med hänsyn till sin menlighet eller gärningsmannens skuld sådan den framgår av brottet, skall anses ringa bedömt som en helhet,

2) brottet av särskilda skäl som hänför sig till gärningen eller gärningsmannen skall anses ursäktligt,

3) straffet skall anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till gärningsmannens handlande för att avstyra eller avlägsna verkningarna av brottet eller för att främja utredningen av det, hans personliga förhållanden, de övriga följder som brottet medfört för

Domstolen får lämna gärningen obestraftad, om

1) brottet, med hänsyn till sin menlighet eller gärningsmannens skuld sådan den framgår av brottet, skall anses ringa bedömt som en helhet,

2) brottet av särskilda skäl som hänför sig till gärningen eller gärningsmannen skall anses ursäktligt,

3) straffet skall anses oskäligt eller oändamålsenligt med hänsyn till *uppnådd förlikning mellan gärningsmannen och målsäganden eller* gärningsmannens *övriga* handlande för att avstyra eller avlägsna verkningarna av brottet, *gärningsmannens* personliga förhållanden, de

Gällande lydelse

honom, social- och hälsovårdsåtgärder eller andra omständigheter, eller om

4) brottet inte på grund av vad som stadgas om sammanträffande av brott väsentligt skulle inverka på det totala straffet.

11 §

Dömes någon till frihetsstraff på viss tid för gärning, med anledning varav han varit berövad friheten oavbrutet i minst ett dygn, skall domstolen avräkna tiden för frihetsberövandet från straffet eller anse straffet till fullo utstått genom frihetsberövandet. På samma sätt skall förfaras, när frihetsberövandet föranletts av annat brott, som i samband med målet varit föremål för åtal eller förberedande undersökning, eller av att svaranden förordnats att hämtas till domstolen och på grund därav tagits i förvar. Är straffet böter eller skiljande från utövning av tjänst, skall frihetsberövandet avräknas i skälig mån, dock minst med hela den tid frihetsberövandet varat, eller anses såsom fullt straff.

Föreslagen lydelse

övriga följder som brottet medfört för honom, social- och hälsovårdsåtgärder eller andra omständigheter, eller

4) brottet inte på grund av vad som stadgas om sammanträffande av brott väsentligt skulle inverka på det totala straffet.

11 §

Döms någon till *fängelsestraff* på viss tid för en gärning med anledning varav han varit berövad friheten oavbrutet i minst ett dygn, skall domstolen avräkna tiden för frihetsberövandet från straffet eller anse straffet till fullo utstått genom frihetsberövandet. På samma sätt skall förfaras när frihetsberövandet föranletts av annat brott som i samband med målet varit föremål för åtal eller förberedande undersökning eller av att svaranden förordnats att hämtas till domstolen och på grund därav tagits i förvar. Är straffet böter eller *ungdomsstraff*, skall frihetsberövandet avräknas i skälig mån, *från böterna* dock med minst hela den tid frihetsberövandet varat, eller anses som fullt straff.

Denna lag träder i kraft den

19 .

4.

Lag**om upphävande av vissa stadganden i lagen om unga förbrytare**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Härmed upphävs 8—13 §§ lagen den 31 maj 1940 om unga förbrytare (262/40), av dessa lagrum 13 § sådan den lyder i lag av den 13 februari 1976 (137/76).

2 §

Denna lag träder i kraft den 19 .

Lag om unga förbrytare

8 §

Villkorligt dömd ung förbrytare skall under prövotiden stå under övervakning, utom då rätten funnit, att den dömda även utan övervakning låter sig rätta, och i samband med den villkorliga straffdomen förordnat, att den dömda ej skall ställas under övervakning.

Övervakningens ändamål är att hindra den dömda att begå nytt brott och att stödja honom i hans strävan att leva klanderfritt.

9 §

Å justitieministeriet ankommer att organisera och leda övervakningen av de villkorligt dömda unga förbrytarna.

10 §

Då villkorligt dömd ung förbrytare skall stå under övervakning, bör justitieministeriet antingen utse lämplig befunnen person eller vårdförning till övervakare för den dömda eller ock hänskjuta övervakningens anordnande till vederbörande vårdnämnd.

11 §

Övervakad skall underrätta övervakaren om sin bostad och arbetsplats, på kallelse inställa sig hos honom samt ofördröjligen besvara hans förfrågningar; och må den övervakade icke utan övervakarens samtycke byta bostad eller arbetsplats, men vare pliktig att byta bostad eller

Gällande lydelse

arbetsplats, då övervakaren finner det av vägnande skäl påkallat, samt även övrigt iakttaga av övervakaren meddelade råd och anvisningar.

12 §

Har villkorligt dömd under en övervakningstid av minst sex månader uppfört sig väl och finnes även eljest skälig anledning antaga, att övervakningens fortsättande icke är av nöden, kan densamma av justitieministeriet på framställning av övervakaren upphävas.

13 §

Beträffande verkställigheten av villkorligt straff gäller vad i lagen om villkorligt straff är stadgat.

Föreslagen lydelse

5.

Lag**om ändring av 2 och 10 § straffregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 1 mom. och 10 § 1 mom. straffregisterlagen av den 20 augusti 1993 (770/93) som följer:

Gällande lydelse

2 §

I straffregistret antecknas på basis av domstolarnas meddelanden uppgifter om avgöranden genom vilka någon i Finland dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst, villkorligt straff, böter som tilläggsstraff, avsättning eller lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 3 § strafflagen. I straffregistret antecknas dock inte uppgifter om förvandlingsstraff för böter eller fängelsestraff som har dömts ut med stöd av civiltjänstlagen (1723/91).

10 §

Uppgifter skall utplånas ur straffregistret enligt följande:

1) uppgifter om villkorligt straff, böter som tilläggsstraff och avsättning sedan fem år förflutit,

2) uppgifter om ovillkorligt fängelsestraff på högst två år sedan tio år förflutit samt

3) uppgifter om ovillkorligt fängelsestraff på över två och högst fem år samt dom genom vilken någon lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 3 § strafflagen sedan tjugo år förflutit från det den lagakraftvunna domen gavs.

Föreslagen lydelse

2 §

I straffregistret antecknas på basis av domstolarnas meddelanden uppgifter om avgöranden genom vilka någon i Finland dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst, villkorligt straff, böter som tilläggsstraff, *ungdomsstraff*, avsättning eller lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 3 § strafflagen. I straffregistret antecknas dock inte uppgifter om förvandlingsstraff för böter eller fängelsestraff som har dömts ut med stöd av civiltjänstlagen (1723/91).

10 §

Uppgifter skall utplånas ur straffregistret enligt följande:

1) uppgifter om villkorligt straff, böter som tilläggsstraff, *ungdomsstraff* och avsättning sedan fem år förflutit,

2) uppgift om ovillkorligt fängelsestraff på högst två år sedan tio år förflutit samt

3) uppgifter om ovillkorligt fängelsestraff på över 2 år och högst fem år samt dom genom vilken någon lämnats obestraftad med stöd av 3 kap. 3 § strafflagen sedan tjugo år förflutit från det den lagakraftvunna domen gavs.

Denna lag träder i kraft den

19 .

6.

Lag**om ändring av 8 § lagen om ersättning för brottsskador av statsmedel**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 3 mom. lagen den 21 december 1973 om ersättning för brottsskador av statsmedel (935/73), sådant det lyder i lag av den 27 mars 1992 (273/92), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Enligt denna lag ersätts dessutom sakskada som någon, som dömts till samhällstjänst enligt lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst (1105/90), medan han utför arbete som hör till samhällstjänsten har orsakat den som har ordnat tjänstgöringsplatsen eller en utomstående. Den som har ordnat tjänstgöringsplatsen skall också ersättas för vad han enligt 3 kap. 1 § 3 mom. skadeståndslagen (412/74) har blivit skyldig att betala till utomstående för skada som orsakats medan arbete som hör till samhällstjänsten utförs.

Enligt denna lag ersätts dessutom sakskada som någon, som dömts till samhällstjänst enligt lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst (1105/90) eller till ungdomsstraff enligt lagen om ungdomsstraff (/), medan han utför arbete som hör till samhälls- eller ungdomstjänsten har orsakat den som ordnat tjänstgöringsplatsen eller en utomstående. Den som ordnat tjänstgöringsplatsen skall också ersättas för vad han enligt 3 kap. 1 § 3 mom. skadeståndslagen (412/74) har blivit skyldig att betala till utomstående för skada som orsakats medan arbete som hör till samhälls- eller ungdomstjänsten utförs.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Förordning om ungdomsstraff

På föredragning av justitieministern stadgas med stöd av 11 § lagen om ungdomsstraff den 19 (/):

1 §

Tillämpningsområde

Ungdomstjänst verkställs enligt denna förordning.

2 §

Verkställighetsmyndighet

För verkställigheten av ungdomstjänst ansvarar justitieministeriets fängvårdsavdelning samt stadsfogden och länsmanen.

3 §

Verkställighetshandling

Den domstol som dömt till ungdomsstraff skall mata in uppgifterna om avgörandet i domsslutssystemet. En utskrift från datasystemet med uppgifter om avgörandet fungerar som verkställighetshandling. Om verkställighetshandlingen gäller vad som stadgas i 3 a § och 8 a § förordningen om verkställighet av fängelsestraff.

När högsta domstolen dömer till ungdomsstraff, utgör en avskrift av beslutet verkställighetshandling.

4 §

Hur meddelanden sänds

Domstolen skall via domsslutssystemet sända ett meddelande till justitieministeriets fängvårdsavdelning om ungdomsstraffet på det sätt som

stadgas i 2 § förordningen om verkställighet av fängelsestraff.

Fängvårdsavdelningen skall, sedan den har inhämtat utredning om att domen är verkställbar, utan dröjsmål sända verkställighetshandlingen till stadsfogden eller länsmanen på den dömdes hemort.

Då högsta domstolen förbjuder verkställighet av hovrättens utslag eller bestämmer att verkställigheten skall avbrytas, skall fängvårdsavdelningen omedelbart anmäla detta till den stadsfogde eller länsman som har tillställts verkställighetshandlingen.

5 §

Samtycke till verkställighet av dom utan laga kraft

Den som dömts till ungdomstjänst, och som samtycker till att domen verkställs även om utslaget inte har vunnit laga kraft, skall ge sitt samtycke till stadsfogden eller länsmanen, som utan dröjsmål skall meddela om saken till justitieministeriets fängvårdsavdelning. Fängvårdsavdelningen skall å sin sida anmäla att samtycke har givits till den domstol som har avgjort ärendet eller, om samtycke har givits efter att besvärstiden har löpt ut, till fullföljdsdomstolen.

6 §

Uppgörandet av en verkställighetsplan

Stadsfogden och länsmanen skall sedan

verkställighetshandlingen har inkommit meddelas den som dömts till ungdomstjänst vilken dag han senast skall anmäla sig för att göra upp verkställighetsplanen hos den av Kriminalvårdsföreningen lokalbyråer som ansvarar för verkställigheten av ungdomsstraffet. Utan särskilda skäl får man inte bestämma att denna dag infaller senare än två veckor efter att meddelandet givits. Kriminalvårdsföreningen lokalbyrå skall underrättas om vilken dag som har fastställts och samtidigt skall verkställighetshandlingen sändas till den.

7 §

Verkställighetsplanens innehåll

I verkställighetsplanen skall bestämmas, hur ofta och på vilket sätt den dömda skall träffa sin övervakare, om tjänstgöringsplatsen för ungdomstjänsten, tidtabellen och på vilket sätt ungdomstjänsten skall utföras.

8 §

Delgivning

Verkställighetsplanen skall utan dröjsmål delges den dömda på det sätt som gäller om delgivning av stämning.

Efter att verkställighetsplanen delgetts den till ungdomsstraff dömda, skall Kriminalvårdsföreningen meddela justitieministeriets fängvårdsavdelning när delgivningen har skett.

9 §

Diarium

Kriminalvårdsföreningen för bok över hur varje enskilt ungdomsstraff avtjänas (diarium), på det sätt som justitieministeriet närmare bestämmer.

Efter att ungdomsstraffet har avtjänats skall Kriminalvårdsföreningen sända verkställighetshandlingarna samt diariet till justitieministeriets fängvårdsavdelning.

10 §

Efterlysning

Om den som har dömts till ungdomstjänst inte anträffas och det inte går att få reda på hans vistelseort, skall stadsfogden eller länsmannen sända verkställighetshandlingarna till justitieministeriets fängvårdsavdelning. Fängvårdsavdelningen skall utfärda en efterlysning,

enligt vilken den dömda skall uppmanas att inom utsatt tid ta kontakt med närmaste stadsfogde eller länsman för verkställighet av ungdomsstraffet, vid äventyr att en ny handläggning av ungdomsstraffet i annat fall anhängiggörs.

11 §

Tjänstgöringsplatser för ungdomstjänst

Tjänstgöringsplatser kan ordnas av offentliga sammanslutningar eller offentligrättsliga föreningar eller andra sammanslutningar eller stiftelser som inte bedriver verksamhet i vinstsyfte.

Kriminalvårdsföreningen skall ingå ett avtal om hur ungdomstjänsten skall genomföras med en sådan sammanslutning eller stiftelse som avses i 1 mom.

I avtalet skall anges parternas rättigheter och skyldigheter samt vem som är kontaktperson på tjänstgöringsplatsen.

12 §

Övervakare

Till övervakare skall förordnas någon anställd på Kriminalvårdsföreningen eller någon annan för uppgiften lämplig person som samtyckt härtill. Socialnämnden eller Kriminalvårdsföreningen skall i samband med personundersökningen eller på annat sätt föreslå någon person till övervakare.

Kriminalvårdsföreningen kan på grund av vägande skäl efter att ha hört den dömda förordna en ny övervakare för honom, om övervakaren inte utan svårigheter kan sköta sina uppgifter eller genomförandet av verkställighetsplanen det i övrigt kräver. På yrkande av den dömda skall Kriminalvårdsföreningen underställa sitt beslut, som gäller förordnande av ny övervakare, domstolshandläggning.

Yrkandet skall skriftligen lämnas in till Kriminalvårdsföreningen inom 14 dagar från det den nya övervakaren förordnats.

13 §

Övervakarens uppgifter

Övervakaren skall

1) stöda den övervakade i hans dagliga strävan att klara sig i livet och i hans växande till ansvarsfullhet,

2) hålla kontakt med den övervakade på det sätt som bestämts i verkställighetsplanen,

3) vid behov hålla kontakt med den övervakades förmyndare,

4) sköta kontakten till tjänstgöringsplatsen och

5) meddela Kriminalvårdsföreningen hur övervakningen och ungdomstjänsten framskrider samt om brott mot bestämmelserna i verkställighetsplanen.

Övervakaren skall utföra sina uppgifter så, att övervakningen inte medför onödiga men för den dömde eller hans anhöriga.

14 §

Meddelandena i ärenden som gäller ny handläggning av straffet

Allmänna åklagaren skall meddela den lokalbyrå vid Kriminalvårdsföreningen som gjort framställningen om sitt beslut att låta bli att i domstolen yrka på en ny handläggning av ungdomsstraffet.

När ett yrkande om att ungdomsstraffet skall handläggas på nytt blir anhängigt i ett

ärende, i vilket ändring sökts, skall domstolen anmäla saken till fullföljdsdomstolen.

Domstolen skall till Kriminalvårdsföreningen och justitieministeriets fångvårdsavdelning sända en meddelande av sitt beslut i vilket den dömt till ett annat straff i stället för ungdomsstraff.

15 §

Resekostnader

På ansökan ersätter Kriminalvårdsföreningen skäliga resekostnader som uppkommit i samband med att ungdomsstraffet avtjänats.

16 §

Närmare föreskrifter

Justitieministeriet meddelar närmare föreskrifter om verkställigheten av denna förordning och fastställer formulär för de handlingar som behövs.

Denna förordning träder i kraft den 199 .

